

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Sendt pr. e-mail: miljbio@lbst.dk

C.c.: misund@lbst.dk

C.c.: chpawi@lbst.dk

København 24. juni 2020

Håkun Djurhuus
Partner, Advokat (H)

T +45 72 27 33 44
djur@bechbruun.com

Sagsnr. 055877-0002 djur/djur/sra
Dok.nr. 23648604.2

J.nr. 20-1260-000002 – Høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021 (gødskningsbekendtgørelsen), med tilhørende miljøvurdering

Dette høringssvar indgives på vegne af en kreds af landmænd i gruppen "First Movers", som gennem en længere årrække har indgået miljøaftaler om etablering af vådområder mv. med henblik på at fjerne henholdsvis mindske nitratudledningen fra de pågældende landmænds bedrifter.

Høringssvaret indgives konkret på vegne af Gunderslevholm Gods v/Godsejer Claus Neergaard, Løvenborg Gods v/Greve C. Ahlefeldt-Laurvig, Rønninge Søgaard v/Lensgreve Stig Daniel Bille Brahe Selby, og Gissfeldt Kloster v/Godsforvalter Jens Riisom og landbrugschef Kim Lundby, og Arreskov Gods v/Godsejer Jacob Schaffalitzky De Muckadell.

De i dette høringssvar behandlede forhold vedrører også en længere række af andre østdanske "First Movers".

Dette høringssvar fokuserer særligt på det forhold, at landbrugere, der har indgået frivillige aftaler om etablering af vådområder, ændrede afvanding, grundvandshævning eller anlæggelse af søer med næringsstofopsamlende formål, samt anvendelse af andre virkemidler, desuagtet mødes af krav, der er defineret uden inddragelse af disse effekter.

Der foreligger praksis, hvorefter bedrifter, der frivilligt har indgået aftaler om miljøvenlig drift, ikke efterfølgende påføres negative konsekvenser som følge heraf.

Et eksempel er den etårige genopdykningsret ved udløb af aftaler om miljøvenlig drift, i henhold til bekendtgørelsen om beskyttede naturtyper, hvorefter:

"Indgås der aftale med en offentlig myndighed om pleje af et areal, der er omfattet af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1 1-3, kan den tidligere udnyttelse af arealet genoptages efter aftaleperiodens udløb, medmindre andet er bestemt i aftalen. Genoptagelsen skal ske senest et år efter aftaleperiodens udløb."

Selvom arealerne måtte være vokset ind i § 3 som følge af de frivillige aftaler, vil der altså kunne ske genopdyrkning.

Den åbenlyse begrundelse for en sådan lempelse er, at frivillige aftaler som et absolut hensigtsmæssigt miljøbeskyttende element fremadrettet vil bortfalde, såfremt bedrifterne efterfølgende påføres negative konsekvenser af aftaleindgåelsen.

Det giver ikke miljømæssig mening at stille krav om omfattende udlægning af arealer til efterafgrøder, med heraf følgende betydelige økonomiske byrder til følge, i en situation, hvor ejendommen ved regelret drift ikke udleder kvælstof eller kun udleder en stærkt begrænset mængde kvælstof.

Man burde derfor i sådanne tilfælde, hvor kvælstofudledningen allerede er så godt som elimineret ved regelret drift, undlade krav om efterafgrøder og i andre tilfælde reducere kravet om efterafgrøder svarende til den reducerede udledning, som de frivillige aftaler har medført.

I den foreslåede konkrete regulering i henhold til den foreslåede nye udgave af gødskningsbekendtgørelsen er der ikke taget højde for sådanne forhold.

Landbrugsbedrifter, der så godt som helt har elimineret eller i væsentlig grad reduceret bedriftens kvælstofudledninger gennem regelret dyrkning og de ved miljøaftalerne igangsatte – og stadig opretholdt – tiltag, vil desuagtet blive ramt af den fulde efterafgrødebyrde, uden at der er saglig begrundelse herfor.

En sådan tilpasning bør foretages i forhold til høringsudkastet til bekendtgørelsen for at undgå overflødige og dermed helt disproportionale virkninger, der i forhold til enkelte bedrifter kan have en sådan atypisk, disproportional og intensiv virkning, at indgrebet i den konkrete sag bliver ekspropriativt med de heraf følgende konsekvenser.

Et skærpelseskrav kan ikke blive mere disproportionalt end tilfældet vil være ved økonomisk ødelæggende krav om efterafgrøder på en bedrift, hvorfra der, som følge af regelret dyrkning og frivilligt iværksatte tiltag, ikke udledes nævneværdige mængder kvælstof fra de pågældende arealer.

Herudover vil sådanne byrdefulde indgreb under de beskrevne omstændigheder være i strid med princippet om saglig forvaltning, idet den samme landbrugsbedrift i realiteten pålægges den samme byrde flere gange.

Administrativ konvensiens kan selvsagt ikke berettige helt unødvendige reguleringsbyrder, idet der lovteknisk er mulighed for at foretage en udregning af effekten af de frivilligt igangsatte virkemidler og herefter reducere efterafgrødekravene forholdsmæssigt.

Det fremhæves – som et vilkår –, at de igangsatte virkemidler i vid udstrækning stadig er eksisterende, og at de fortsat vil være det, også når aftaleperioder måtte udløbe.

Nogle af høringsparterne har fremført, at efterafgrødekravene, på baggrund af de allerede gennemførte omfattende frivillige tiltag, ville svare til at pålægge en ejer af et 0-energihus krav om efterisolering.

Det fremføres ligeledes, landbrugsteknisk, at sædvanlige, veletablerede vinterafgrøder har en væsentlig bedre miljøprofil end efterafgrøder efterfulgt af forårsafrøder, idet efterafgrøderne kun opsamler kvælstof på et tidspunkt, hvor et eventuelt markoverskud er beskedent (oktoberkvartal), mens de ingen opsamling har i den kritiske periode (januarkvartal). Dertil tilsås arealerne først omkring den 1. april med forårsafrøder, der således står en kortere periode på arealerne, ligesom de har en langsom opstartsfase for så vidt angår optagelse af næringsstoffer.

Jeg henviser til mit tidligere høringssvar af 22. juli 2019, hvori der refereres til Landbrugsstyrelsens høringsnotat af 29. januar 2019 vedrørende det daværende forslag til lov om jordbrugets anvendelse af gødning og næringsstofreducerende tiltag, pkt. 23 og 34.

Jeg henviser endvidere til Landbrug & Fødevarers høringssvar til daværende forslag gengivet i høringsnotatet under pkt. 23, hvori Landbrug & Fødevarer foreslog, at gødskningsloven skulle bemyndige ministeren til at oprette en *"First-Mover-ordning"*, som skulle give landmænd mulighed for at blive godskrevet effekten af frivilligt etablerede kvælstofreducerende tiltags begunstigende effekt.

Landbrugsstyrelsen har i et brev af 16. september 2019 til Godsejer Claus Neergaard anført, at

"Ifølge EU's regler kan man ikke give støtte til investeringer, som anvendes til opfyldelse af de lovkrav, som landmanden er underlagt. Det må antages, at en del af de tidligere frivillige tiltag for etablering af kvælstofreducerende foranstaltninger som vådområder har været støttet via ordninger i landdistriktprogrammet."

Det anførte forekommer selvmodsigende, idet de *"frivillige"* tiltag selvsagt ikke er foretaget

"... til opfyldelse af de lovkrav, som landmanden er underlagt."

I så fald ville der jo ikke være tale om frivillige ordninger, og i så fald ville der ikke blive udbetalt støtte. Departementet anfører i et brev af samme dato, at:

"Det er korrekt, at der ifølge EU's regler ikke kan gives støtte til investeringer, som anvendes til opfyldelse af de lovkrav, som landmændene er underlagt."

De frivillige tiltag er imidlertid som anført ikke gennemført for at opfylde lovkrav.

I brevet af 16. september 2019 anfører Landbrugsstyrelsen i øvrigt, at der i ministeriets vurdering vedrørende krav om efterafgrøder

"... allerede er taget hensyn til effekten fra de kollektive indsatser i fastsættelsen af indsatsbehovet for den målrettede regulering i de enkelte områder."

Med den anvendte formulering menes der åbenbart, at de frivillige tiltag, som de såkaldte *"First Movers"* har gennemført, ikke skal komme First Mover'ne til gode, men i stedet deles ud på det samlede reguleringsområde, hvorved First Mover'nes miljømæssige gevinst udvandes.

Det anførte har derfor en incitamentsdræbende effekt, hvilket selvsagt er uhensigtsmæssigt og formentlig i visse tilfælde også vil være disproportionalt, usagligt og ekspropriativt.

Det anbefales, at Landbrugsstyrelsen forholder sig kritisk til de tidligere anvendte begrundelser i så henseende og revurderer forholdet i relation til First Mover'ne inden endelig udmøntning af efterafgrødeindsatsen gennem lov og bekendtgørelser. Det forekommer i øvrigt at være en uhensigtsmæssig måde at anvende statens midler på, såfremt der betales for efterafgrøder til opsamling af næringsstoffer, som der allerede via støttemidler er etableret alternative løsninger for, herunder som eksempel etablering af vådområder, søer m.m.

En af de kendte First Movers blev i sin tid overtalt til at indgå i vådengsprojekter med et argument om, at han derved sikrede sin ejendom i al fremtid, da den efter etableringen af vådengsprojekterne ville opfylde kommende kvælstofkrav.

Fra faglig side er der i relation til reguleringen og de foreslåede virkemidler fremført argumenter om såkaldt additivitet.

Såfremt der nedstrøms et dyrkningsområde er etableret et vådområde, der rummer kapacitet til at opsamle kvælstofferne, vil pålæg om efterafgrøder opstrøms være direkte overflødige, men ikke desto mindre særdeles byrdefulde for den ramte landmand.

Også i et sådant eksempel foreligger der et disproportionalt, usagligt og formentligt ekspropriativt indgreb, idet man pålægger en landmand en byrde uden at opnå en blot nogenlunde tilsvarende miljømæssig gevinst.

I overvejelserne om udformningen og betydningen af ordningerne i bekendtgørelsen, særligt under hensyntagen til de her fremhævede miljøforbedrende tiltag, kan der med en vis rette drages inspiration fra de erfaringer, der er gjort med anvendelse af energipil, og den betydning, disse har medført for landbrugere, herunder godskrivningen i den forbindelse.

Afslutningsvis opfordres der til, at de her berørte problemstillinger analyseres i en ekspropriationsretlig kontekst i en situation, hvor en af retten udmeldt skønsmand måtte bekræfte de faglige udsagn, den ikke-eksisterende eller minimale effekt og en intensiv atypisk virkning på de berørte landmænd af denne type driftsøkonomi.

Med venlig hilsen

Håkun Djurhuus

Dette høringssvar er sendt elektronisk og er derfor ikke forsynet med underskrift.

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Att.:miljobio@lbst.dk

Biogas Danmark
Axeltorv 3
1609 København V

24. juni 2020

Vedr. høring af udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021 (Gødskningsbekendtgørelsen)

Landbrugsstyrelsen har udsendt udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021 i høring (J. nr. 20-1260-000002). Biogas Danmark har noteret sig en række sproglige justeringer, som bidrager til at gøre bekendtgørelsen mere læsbar. Men Biogas Danmark har en række øvrige bemærkninger.

Uhensigtsmæssigt nyt fast udnyttelseskrav for fiberfraktion

Biogas Danmark finder således det er særdeles uhensigtsmæssigt, at der foreslås i § 19 stk. 1 7) et fast udnyttelseskrav på 55 pct. for fiberfraktionen ved separation. Dette vil dels fjerne motivationen hos landmænd til at modtage fiberfraktionen og dermed muligheden for via biogasanlæg og separation at fjerne fosfor fra husdyrtætte områder og nyttiggøre den til fortrængning af fosfor i handelsgødning i områder med primært planteavl. Og endvidere vil det modarbejde incitamenter til at minimere ammoniakfordampningen ved at separere den afgassede biomasse.

Det grundlæggende princip har hidtil været - og bør fortsat være - at udnyttelseskravet for den afgassede biomasse er det vægtede gennemsnit af de til biogasanlægget tilførte biomasser, herunder forskellige typer husdyrgødning. Dette vil ikke være tilfældet, såfremt der pr. automatik fastlægges en fast udnyttelsesprocent for både væske- og fiberfraktionen. Derfor bør det faste udnyttelseskrav for fiberdelen udgå.

Utidssvarende udnyttelseskrav for væskefraktionen

Der har siden 2007 været et fast udnyttelseskrav for væskedelen fra afgasset, separeret biomasse på 85 pct. såfremt fiberfraktionen afbrændes. Siden 2007 er der sket meget betydelige ændringer i biomassegrundlaget i de danske biogasanlæg fra primært at bestå af gylle og letomsættelige restprodukter fra slagterier m.v. til i dag i langt højere grad at bestå af tungtomsættelige biomasser såsom dybstrøelse og halm.

Det betyder, at det faste udnyttelseskrav i § 19 stk. 1 8) på 85 pct. for væskedelen, når fiberfraktionen afbrændes, ikke længere er tidssvarende. For eksempel viser en konkret gennemregning for biogasanlægget MEC Biogas, at kravet til kvælstofudnyttelse for fiberdelen skal være – 40 (minus 40) pct., hvis udnyttelseskravet til væskefraktionen sættes til 85 pct. og den samlede udnyttelse af væske- og fiberdelen skal svare til det vægtede gennemsnit.

Derfor finder Biogas Danmark, det er helt afgørende, at det faste udnyttelseskrav på 85 pct. for væskedelen ophæves således at udnyttelseskravet for den afgassede biomasse fastlægges som det vægtede gennemsnit af de til biogasanlægget tilførte biomasser og at der beregnes et vægtet gennemsnit mellem fiber- og væskefraktion. Alternativt kunne kravet fastsættes til ammoniumandelen. Biogas Danmark skal henvise til den vedhæftede faglige udredning fra SEGES. Forslaget om at slette forudsætningen om, at det kun gælder ved afbrænding af fiberfraktionen, løser ikke problemet.

Krav til prøvetagning for kvælstof- og fosforanalyser i afgasset biomasse

I bilag 3 lægges som noget nyt op til, at prøver til analyse af indholdet af kvælstof og fosfor skal udtages på biogasanlægget før den afgassede biomasse leveres retur til landmænd. Dette gøres allerede på en række biogasanlæg, hvorimod andre anlæg gennem årtier har fulgt en procedure, hvor et antal gylletanke med afgasset biomasse omrøres forud for udtagning af prøver til analyser.

Biogas Danmark har forståelse for, at Miljø- og Fødevarerministeriet med ændringen lægger op til en ensartet prøveudtagningsmetode. Biogas Danmark finder imidlertid, at det i en overgangsperiode det første år bør være muligt at udtage prøverne til analyse i gylletanken, da det kan være nødvendigt at foretage ombygninger på anlægene for at kunne udtage prøverne.

Justering for lagertab

Der sker et tab af kvælstof under lagringen af husdyrgødning. Dette lagertab udgør ifølge Aarhus Universitet 4 pct. af totalkvælstof i lagertanke uden fast overdækning. I de generelle normer for husdyrgødning fratrækkes dette lagertab i den kvælstofmængde, som indberettes til gødningsregnskaberne.

Når prøverne udtages i gylletanken forud for udbringningen af gødningen, vil analyserne svare til det reelle kvælstofindhold. Det vil imidlertid ikke være tilfældet med den i bilag 3 foreslåede prøvetagningsmetode på biogasanlægget, hvor gyllen afhentes på bedriften *inden* der sker dette lagertab.

Biogas Danmark finder derfor det er helt afgørende, at der indføres en justering for lagertabet på fire procent, så den afgassede biomasse ligestilles med den ikke afgassede husdyrgødning. Sker dette ikke fjernes landmændenes incitamenter til at afgasse husdyrgødningen og herigennem mindske fødevarerproduktionens miljø- og klimabelastning.

Prøvestørrelse

Det fremgår af bilag 3, at der skal udtages minimum én repræsentativ prøve pr. måned i den planperiode, hvor den afgassede biomasse afsættes. Denne prøve skal udtages som fire delprøver á en halv liter med minimum 5 dages mellemrum, som samles til en samlet prøve på to liter.

SEGES oplyser, at prøveflasker til denne type analyser normalt er på 1 liter, hvilket SEGES mener er fuldt tilstrækkeligt. Biogas Danmark skal derfor opfordre til, at den samlede månedsprøvestørrelse sænkes til minimum 1 liter udtaget som fire lige store delprøver.

Definition af biogasanlæg

Det fremgår helt korrekt i § 1, 10), at biogasanlæg er et anlæg, der ud fra *bl.a.* husdyrgødning, affald, vegetabilsk biomasse eller blandinger heraf producerer biogas. Den afgassede biomasse er imidlertid ikke et restprodukt fra produktionen af biogas, men et særdeles værdifuldt gødningsprodukt, som jo tilmed mængdemæssigt udgør langt det væsentligste produkt.

Afsluttende bemærkninger

Biogas Danmark står naturligvis til rådighed for en uddybning.

Med venlig hilsen

Bruno Sander Nielsen

Tlf. 2724 5967

Mail bsn@biogas.dk

C.c.: chpawi@lbst.dk og misund@lbst.dk

Fredericia, den 24. juni 2020

Vedr. høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021

Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til bekendtgørelsen, jeres j.nr. 20-1260-000002.

Indledning

Bekendtgørelsen medfører en forhøjelse af udnyttelseskravet for husdyrgødning. Det mærkelige ved at skærpe udnyttelsesprocenten for husdyrgødning er, at det eneste man ikke rammer er husdyrgødningen. Husdyrgødningen bringes ud lige meget hvad. Man reducerer derimod udbringning af handelsgødning, der som bekendt har en enorm høj udnyttelse.

Der er ikke fagligt belæg for at forhøje udnyttelseskravet, hvilket også afspejles i miljøvurderingen, hvor Landbrugsstyrelsen i overvejende grad vurderer, at miljøpåvirkningen vil være forholdsvis beskeden.

Bekendtgørelsens sammenhæng med nitrathandlingsprogrammet

Det fremgår af høringsmaterialet, at bl.a. det øgede udnyttelseskrav forventes at blive indeholdt i det danske nitrathandlingsprogram, der vil blive revideret pr. 1. august 2020. Argumentationen virker en smule bagvendt, når man indfører restriktioner på baggrund af et nitrathandlingsprogram, der forventes at blive godkendt i fremtiden. Handlingsprogrammet bør vel forelægge, med dertilhørende pligtige undersøgelser og vurderinger, inden nitrathandlingsprogrammet udmøntes i bekendtgørelser.

Udnyttelseskrav uopnåeligt

Stigningen i udnyttelseskravet på mellem 5 og 15 % fra planperiode 2019/2020 til planperioden 2020/2021 er i praksis uopnåeligt. Man vælger med bekendtgørelsen at indføre regler, der ikke er muligt og overholde. Det fremgår sådan set også af materialet, der er vedlagt høringen, idet det anføres, at ved indførelsen af reglerne, tvinges landbruget til at bruge mindre kunstgødning, hvilket netop tyder på er målet med ændringen af bekendtgørelsen.

Det var med landbrugspakken forudsat, at normerne fremadrettet skulle fastsættes ud fra økonomisk optimum, hvilket indebærer, at der ikke er incitament til at gøde mere end denne norm. Hvis en landbruger mod forventning kunne udnytte gyllen bedre end det fastlagte udnyttelseskrav, ville han skulle supplere med en mindre mængde kunstgødning for at opnå økonomisk optimum.

Ved at forhøje udnyttelseskravet på husdyrgødning udstedes der krav om en udnyttelse, der reelt ikke kan opnås, og forslaget indfører reelt en kvælstofreduktion på linje med reglerne før landbrugspakken, dog med den modifikation, at reduktionen alene rammer de bedrifter, der anvender husdyrgødning.

Der er altså tale om en faglig forkert regulering, der medfører, at planterne ikke får de næringsstoffer de har behov for, hvilket forsøges pakket ind i regler om udnyttelseskrav for husdyrgødning, velvidende at ingen reelt kan opnå disse udnyttelseskrav i praksis.

Vi skal også gøre opmærksom på "Udkast til opdatering af kvælstofvirkemiddelkataloget Til anvendelse ved faglig høring" fra den 7. februar 2020, se vedlagte bilag. På side 142ff, hvor det bl.a. fremgår:

"[...] Man kan overveje at gennemføre en yderligere stramning også af udnyttelseskravet for svine- og kvæggylle, samt afgasset gylle. En sådan stramning kan måske give incitament til en yderligere optimering af udnyttelsen af gyllen. Vi vurderer, at der potentielt kan opnås en gødningsvirkning, der er ca 5% højere end det nuværende udnyttelseskrav hvis al gylle enten nedfældes eller forsures, og ammoniaktabet derved reduceres"

Bekendtgørelsen må altså forudsætte, at det meste husdyrgødning fremover skal nedfældes eller forsures. Det er ikke tilfældet i dag. Det er langt fra alle danske landmænd, der har sådan udstyr. Desuden er der ikke praktisk muligt, fordi nedfældning langt fra er muligt de steder, hvor der er afgrøder i jorden (medmindre man altså vil ødelægge afgrøderne).

Det er i sig selv i strid med retsprincippet om, at ingen er forpligtet til at gøre det umulige (*impossibilium nulla est obligatio*).

Bekendtgørelsen går reelt ind og regulerer, hvordan landmanden tilrettelægger sin bedrift, herunder de facto indfører et krav om nedfældning eller forgasning (biogas). Det falder så vidt ses, langt udenfor rækkevidden af bekendtgørelsens hjemmel, hvorfor ændring ikke er gyldig.

Det er dermed også sagt, at det ikke er vurderet, hvad omkostningerne er for at indkøbe og vedligeholde udstyr til nedfældning – det overstiger med sikkerhed de 18 mio. kroner, der er forudsat i bekendtgørelsen.

Husdyrefterafgrøder

Det fremgår ikke af høringsmaterialet, hvilken betydning udnyttelseskravet får på mængden af husdyrefterafgrøder. Hvis det antages, at bekendtgørelsen fastsætter et udnyttelseskrav, der er muligt at opnå, burde dette afspejles i den mængde husdyrefterafgrøder, som landbruget skal etablere for at kompensere for den ikke-udnyttede del af kvælstof i husdyrgødning. Det er i hvert fald det uudnyttede kvælstof i husdyrgødning, som var begrundelsen for at landbruget skulle etablere husdyrefterafgrøder. Når den uudnyttede mængde af kvælstof ifølge bekendtgørelsen er blevet mindre (idet udnyttelseskravet er blevet højere), bør behovet for husdyrefterafgrøder blive tilsvarende mindre. Hvis dette ikke er tilfældet, må det lægges til grund, at Landbrugsstyrelsen heller ikke selv mener, at de skærpede udnyttelseskrav er realistiske at opnå?

Normnedsættelse på humusjorder.

Det fremgår af høringsmaterialet at N kvoten til humusjorder skal nedsættes med gennemsnitlig 50 kg N/ha. Dette er ikke fagligt begrundet. Der er stor forskel på den økonomisk optimale kvælstofmængde mellem de enkelte humusjorder. Det er helt afgørende hvordan jorden er dannet og hvilken C/N forhold jorden har. Derfor bør N-kvoten til humusjorde fastsættes på baggrund af jordens C/N forhold og ikke på baggrund af en fejlagtig kortlægning af JB 11 jorder.

Løsningen findes ikke ved indgreb på arealfladen

Forskningen peger på, at det mindst virksomme middel er begrænsninger af netop handelsgødning på overfladen. Inden landbrugspakken blev marginaludvaskningen nedsat fra 33 % til 18 % pga. ny viden. Dette er så vidt vides faldet til 17 % for nylig. Effekten på vandmiljøet ved indsatser på landbrugsarealerne er derfor meget lille sammenlignet med, at indsatser på arealfladen er økonomisk meget byrdefulde.

Med bekendtgørelsen vælges det mest indgribende middel med en minimal effekt, hvilket åbenlyst ikke er proportionalt.

Hvis hensigten med at hæve udnyttelseskravet i virkeligheden er at sænke gødningsnormerne, fordi Styrelsen udmærket ved, at det ikke er muligt at opnå den udnyttelse, der fastlægges i bekendtgørelsen, så er forslaget ikke fagligt begrundet – og bekendtgørelsen er et udtryk for magtfordrejning. Hvis der er ønske om at sænke anvendelsen af kunstgødning, hvilket med sikkerhed er usagligt, helt ufokuseret og ingen effekt vil have, skal det ikke gøres ved at reducere normerne indirekte gennem skærpelse af udnyttelseskravet.

Spildevand, fosfor og organisk materiale

Man har valgt at stille yderligere krav til landbrugets brug af gødning i en tid, hvor man burde se lidt nærmere på udledningen af spildevand og dumpning af slam i vores nærmeste havmiljø. Ingen ved reelt hvor meget urensset spildevand rensningsanlæggene udleder – ikke engang rensningsanlæggene selv har et overblik. Dette har betydning i forhold til beregningen af landbrugets udledning af næringsstoffer. Det lægges nemlig til grund, at mængden af næringsstoffer til kystvande, der kommer fra landbruget, er den samlede udledte mængde fratrasket den mængde vi ved kommer fra rensningsanlæggene. Problemet er bare, at ingen ved hvor meget der kommer fra rensningsanlæggene og den ubekendte del fra rensningsanlæggene bliver derved landbrugets problem. I den ubekendte del fra rensningsanlæggene er der desuden en ikke uvæsentlig mængde af miljøfremmede og prioriterede stoffer, som ingen regering indtil videre har bekymret sig om, selvom hovedindholdet i vandrammedirektivet netop er stop for udledningen af miljøfremmede og prioriterede stoffer og krav om målinger for netop disse stoffer. Så længe ingen ved, hvad der bliver udledt af miljøfremmede og prioriterede stoffer, opnår vi aldrig god tilstand i vores vandmiljø.

I stedet for at fortsætte med at stille uforholdsmæssige store krav til landbrugets reduktion af næringsstoffer, ville det være klædeligt at begynde rydde op i alle de ubekendte faktorer, så vi har en mulighed for at nå miljømålene i vores vandmiljø.

Kvælstofudvalgets vurdering og en allerede opfyldt manko

Det fremgår af den tilknyttede miljøvurdering, at reduktionen af udledningen til vandmiljøet ikke er faldet som forudsat. Denne formulering bruges i flæng, selvom der ikke gøres meget ud af, hvilken del af den manglende reduktion, der henvises til. Den ”manglende reduktion” begrundes typisk med nedjustering af forventningerne til de kollektive virkemidler, herunder manglende minivådområder samt nedjusteringer i baseline og effekten af miljøfokusområder.

I forhold til de kollektive virkemidler, er det efterhånden almindelig kendt, at de manglende minivådområder i stort omfang skyldes myndighedernes langsommelige sagsbehandling på området. Det var også de manglende minivådområder, der var begrundelsen for at fremrykke mængden af målrettede efterafgrøder. Det fremgår af Aftale om kvælstofindsatsen i 2020, side 1 nederst:

”For at forbedre beskyttelsen af vandmiljøet i 2020 og levere den effekt, der mangler fra de kollektive virkemidler, ønsker aftaleparterne, at den målrettede obligatoriske regulering skal opjusteres, så den sikrer den kvælstofreducerende indsats, som det hidtil har været forudsat den skulle sikre i 2021. Det betyder, at kvælstofindsatsen i den målrettede regulering bliver tredoblet fra ca. 1.150 tons i 2019 til ca. 3.500 tons i 2020.”

Det er hele tiden den samme ”manko”, der bruges som begrundelse for at indføre yderligere restriktioner for brugen af gødning.

Også når det gælder nedjusteringen i baseline og effekten af miljøfokusområder, der bygger på kvælstofudvalgets vurdering, er der tale om regnearksregulering.

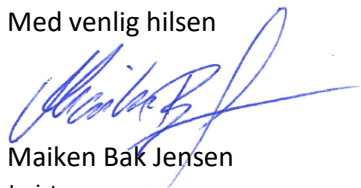
Det fremgår af høringsmaterialet, at forhøjelsen af udnyttelseskravet er fastsat bl.a. på baggrund af kvælstofudvalgets vurdering fra februar 2020. Kvælstofudvalget kom rigtignok frem til, at der var en større usikkerhed i beregningerne end hidtil antaget. Det fremgår dog ikke at usikkerheden vurderes kun at have negativ virkning på den beregnede kvælstofudledning, men at spændet for usikkerheden var større end hidtil antaget. Det er altså tale om, at de modeller, som landbruget bliver reguleret efter, er mere usikre end hidtil antaget. På denne baggrund kunne man også argumentere for, at udnyttelseskravet netop ikke skulle justeres på grund af, at indgreb af denne karakter skulle bygge på et solidt fagligt grundlag. Man kunne også på baggrund af kvælstofudvalgets vurdering argumentere for, at vi kunne risikere at overopfylde reduktionskravet og kravet i stedet skulle lempes. Indførelsen af øgede udnyttelseskrav pga. større usikkerhed svarer lidt til at få sin straf forhøjet pga. færre beviser.

Økonomi

Ændringen vedr. øgede udnyttelseskrav for husdyrgødning er estimeret til at koste landbruget 18 mio. kr. om året. Hvordan man er kommet frem til 18 mio. kr., er ikke fuldt ud belyst i høringsmaterialet. Vi vurderer, at omkostningerne er væsentligt større, idet udnyttelseskravet reelt ikke kan opnås, og reduktionen i praksis kommer til at reducere kunstgødningen og derved også medfører en undergødskning af afgrøderne i forhold til økonomisk optimum. Det økonomiske tab ved undergødskningen kender vi fra før landbrugspakken, hvilket er noget højere end 18 mio. kr. Reglerne kommer i praksis til at svare til en normnedsættelse.

I førnævnte ”Udkast til opdatering af kvælstofvirkemiddelkataloget til anvendelse ved faglig høring” fra den 7. februar 2020, side 43 i vedlagte bilag, er omkostningen på nationalt plan opgjort til 50 og 164 kr. pr. ha. ved en normreduktion på 10 og 20 %. Det tyder på, det er på baggrund af denne opgørelse, at det i denne høring fremgår, at tabet kun vil blive 18 mio. kr. Dette tal er dog sat alt for lavt. I henhold til Syn- og skønsopgørelsen i Bæredygtigt Landbrugs sag mod ministeriet (Gødningssagen) fremkom skønsmændene (Jørgen E. Olesen og Carl Aage Pedersen) til ca. det dobbelte udbyttetab. Det er desuden nødvendigt at forholde sig til den geografiske variation, der er i marginaludvaskningen. Det giver ikke meget mening at reducere N-tilførslen på arealer med en meget lav marginaludvaskning, slet ikke når der er kendt viden om, hvilke arealer det gælder. Derfor vil prisen for at bruge dette virkemiddel variere voldsomt.

Med venlig hilsen

Maiken Bak Jensen

Jurist

Bæredygtigt Landbrug

mobil. +45 27 15 12 00

E-mail: mbj@baeredygtigtlandbrug.dk

Web: www.baeredygtigtlandbrug.dk

Til Landbrugsstyrelsen
23/06-2020

Birkerød

Høringssvar til Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021

Combineering A/S varetager på vegne af Maabjerg Energy Center (MEC) afsætning af fiberfraktion fra forarbejdning af afgasset gylle.

I den forbindelse har vi læst nærværende udkast til Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021 og hæfter os ved, at der i Kapitel 8, § 19. 7) er anført at kvælstof i fiberfraktion efter forarbejdning skal udnyttes med 55 pct.

Det fremgår ikke entydigt af udkast til bekendtgørelse, hvorvidt dette udnyttelseskrav gælder for både for fiberfraktioner fra forarbejdet ikke-blandet gylle og for forarbejdet afgasset gylle.

Jf. 19 stk. 3 står der: "For blandinger af gødning, herunder for afgasset biomasse, opgøres den andel, der skal anvendes ved beregning af forbruget af kvælstof, som gennemsnittet af de fastsatte andele for de enkelte gødningstyper vægtet i forhold til den totale mængde af kvælstof i gødningstyperne. For afgasset biomasse kan andelen dog opgøres som andelen for svinegylle."

Da udnyttelseskravet til afgasset biomasse / blandinger af gødning fortsat kan beregnes som vægtet i forhold til den totale mængde kvælstof i gødningstyperne vil en fastsættelse af udnyttelseskravet på 55 pct. på fiberfraktionen samlet set give en kvælstofudnyttelse ud over den reelle udnyttelsesprocent.

Derudover vil et fastsat krav på udnyttelses af 55 % kvælstof i fiberfraktion fra afgasset biomasse reducere incitamentet for at aftage fiberfraktionen fra forarbejdet afgasset gylle. Maabjerg Bioenergy Center ligger i et af de områder i Danmark, hvor husdyrtætheden er højest og hvor der er den største næringsstofbelastning på harmoniarealerne. Fiberfraktionen fra den forarbejdede afgassede gylle bliver leveret til jordbrugsformål og transporteres ofte over lidt længere afstande end væskefraktionen gør. Derfor bidrager denne forarbejdning til omfordeling af næringsstofferne herunder fosfor fra biogasanlægget. Såfremt udnyttelseskravet fastsættes til 55 % uden mulighed for beregning ift. input af biomasser, vil incitamentet til at aftage fiberfraktionen hermed reduceres og omfordeling af næringsstofferne vil således blive vanskeliggjort yderligere.

I vejledning til anvendelse af gødning på landbrugsjord i planperioden 2019/2020 står der at *Udnyttelsesprocenter for fraktioner af forarbejdet (separeret) gylle (hhv. væske- og fiberfraktion) skal samlet set svare til indgangsmaterialet. Dvs. at den samlede udnyttede mængde kvælstof er den samme før og efter forarbejdning.*

Med ovenstående høringssvar anmoder vi derfor om at denne mulighed fastholdes for fiberfraktioner fra forarbejdet afgasset biomasse.

Med venlig hilsen

Karin Peters
Combineering Group

Til Miljøstyrelsen

Vedr. j.nr. 20-1260-000002

§1 stk. 2 nr. 7. Definition af "Forædlet organisk gødning"

- *Det bør præciseres, hvad der menes med ".... på anden vis forarbejdet". Kompostering bør således ikke være omfattet af begrebet. Ofte komposteres have-/parkaffald (med et krav til N-udnyttelse på 0%) med andre organiske gødninger. Det vil være urealistisk at disse komposterede produkter fremover skal afsættes med en N-udnyttelse på 90% (som der er lagt op til i §20 stk. 4).*

Et så højt N udnyttelseskrav vil være ødelæggende for Compsoil A/S's mulighed for at afsætte det multi-bio-kompost produkt som vi fremstiller ved at blande og kompostere Spildevandsslam haveaffald og husdyrgødning.

Faktisk er det i praksis ret vigtigt for landmanden at kravet til N udnyttelsen i kompostproduktet er så lavt som muligt, det er en vigtig grund til at han vælger kompost – frem for fx slam.

I forvejen er vi ude i et svært marked hvor vi med multi bio-kompost konkurrerer med det langt ringere produkt "spildevandsslam" som har den konkurrencemæssige fordel, at der modtager landmanden betaling for at modtage fosfor og får sine spredningsudgifter dækket.

Skal vi så yderligere kræve en høj N udnyttelsesprocent – så forsvinder alle muligheder for at afsætte multi-biokompost.

Det betyder for samfundet : at den gode udnyttelse af næringsstofferne i haveaffaldet og i spildevandsslammet til et jordforbedringsprodukt forsvinder.

Og det betyder for Compsoil at forretningen ødelægges.

Vi er i forvejen blevet yderligere pressede af krav til fx udbringningstidspunkter som kun teoretisk giver mening – men ikke giver mening hvis man kender produkterne og deres fysiske egenskaber.

Det vil også umuliggøre komposteringen af B slam –

En metode hvorved de miljøfremmede stoffer nedbrydes – hvis komposten ikke kan afsættes – betyder det at det eneste alternativ kommunernes renseanlæg har tilbage - er forbrænding, hvorved en masse næringsstoffer igen går tabt ud af det biologiske kredsløb.

Vi håber i vil revidere teksten i bekendtgørelsen, således at den helt tydeligt ikke indeholder kompostering.

Med venlig hilsen

Kim Steen

Adm. Direktør

Tel. +45 21 42 41 44

compsoil

Compsoil A/S ■ Hvedemarken 13 ■ DK-9500 Hobro ■ CVR-nr. 3522 9582 ■ Faktura mail: 35229582@fokus.beierholm.dk ■ www.compsoil.dk

Børsen
DK-1217 København K

T: +45 3374 6677
E: info@dakofo.dk
W: www.dakofo.dk
CVR: DK 17704117

23. juni 2020

Høringssvar vedrørende udkast af bekendtgørelsen om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021

DAKOFO takker for muligheden for at afgive høringssvar på høring over udkast af bekendtgørelsen om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021.

DAKOFO er brancheorganisation for korn- og foderstofvirksomhederne i Danmark – samt for en række virksomheder, der arbejder med handel af landbrugsråvarer. Mange af DAKOFOS medlemsvirksomheder arbejder internationalt og dækker tilsammen en relativ stor del af markedet i Norden, Baltikum og Tyskland.

DAKOFOS medlemmer er afhængige af kvaliteten (herunder proteinindhold) af de afgrøder som landmændene producerer. Kvaliteten af dansk korn var faldene i en lang periode fra 1990'erne og frem til at landbrugspakken blev indført til planperioden 2016/2017. Landbrugspakken og de nye normer har betydet en signifikant forøgelse af kvaliteten af de danske afgrøder. Proteinniveauet i vinter-hvede var faldet fra et niveau på omkring 11,5 % til omkring 9 % i årene før landbrugspakken. De seneste 3 år har landsgennemsnittet vist, at det gennemsnitlige niveau af protein i vinter-hvede været på 10,9 %. Landbrugspakken har dermed medført en mærkbar forøgelse i mængden af protein i danske landmænds afgrøder siden 2015. Med andre ord har landbrugspakken omkring afgrøde kvalitet i DAKOFOS øjne virket efter hensigten.

DAKOFO frygter at de nye tiltag omkring udnyttelsesgrad af husdyrgødning, som bliver beskrevet i denne høring, igen vil have en negativ påvirkning af kvaliteten i dansk korn.

Danmark er nettoeksportør af korn og hvert år eksporterer vi mellem 10 og 15 % af den samlede danske høst på omkring 9-10 mio. tons. Hvis kvaliteten af kornet sænkes, vil branchen have dårligere vilkår for at handle på verdensmarkedet, som i sidste ende vil resultere i en dårligere afregning til den enkelte landmand.

I årene 2014 og 2015 blev der i gennemsnit importeret 1,690 mio. tons soja. I de nyeste tal, som dækker fra 2016-18, er der i gennemsnit blevet importeret 1,607 mio. tons soja. Dermed har landbrugspakken indirekte også haft en indvirkning på landbrugets forbrug af sojaimporten på næsten 5 % eller hvad der svarer til over 80 tusind tons soja om året. Den danske svineproduktion som aftager langt det meste af den importerede soja, har i samme periode ligget nogenlunde stabilt.

DAKOFO ønsker derfor at gøre opmærksom på, at en reduktion af kornkvaliteten igen kan øge den danske landbrugssektors afhængighed af importeret soja. Landbrugsstyrelsen har vurderet de miljømæssige konsekvenser af forslaget. Her vurderes det at der vil være en gevinst på landbrugets udledning af klimagasser, DAKOFO ønsker at gøre opmærksomme på, at der her kun er taget højde for udledningen forbundet med produktion og anvendelse af gødning og ikke en eventuel effekt ved en øget import af soja fra 3. lande.

DAKOFO opfordrer til, at man grundigt overvejer alle konsekvenserne før man indfører en reduktion af kvælstofkvoterne, som denne udnyttelsesforhøjelse vil medføre.

Med venlig hilsen

Emil Dalsgaard

Konsulent, DAKOFO

edh@dakofo.dk +45 2960 1025

Landbrugsstyrelsen
Miljobio@lbst.dk
CC: misund@lbst.dk, chpawi@lbst.dk

Telefon 3324 4266
info@skovforeningen.dk
www.skovforeningen.dk

24. juni 2020

Høringssvar til udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021 - journalnummer 20-1260-000002

Dansk Skovforening takker for muligheden for at kommentere på udkastet til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021.

Som noget nyt er der for denne planperiode ifølge gødskningslovens § 5, stk. 2, nr.3 fastlagt at alle virksomheder (skov eller landbrug), der råder over mere end 10 ha med en kvælstof eller fosfornorm, skal registreres i Register for gødningsregnskab og som følge deraf lave gødningsplanlægning. Dermed er det ikke længere op til den enkelte skovej, der har mere end 10 ha med en N- eller P-norm, at vurdere om de vil tilmeldes registeret eller ej, selvom de ikke anvender gødning på deres skovarealer. Samtidig skal skovene i registeret nu lave en elektronisk gødningsplanlægning, hvor arealerne skal tegnes ind på kort, hvilket ikke tidligere har været et krav.

Med den nye pligtmæssig registrering og kravet om indtegning på kort også for skovene i gødningsplanlægningen, vil bestemmelserne i denne bekendtgørelse få betydning for en lang række skovejere der ikke tidligere har været omfattet af de krav. Dansk Skovforening har derfor haft indhentet input fra praksis fra blandt andet Skovdyrkerforeningen, HedeDanmark og andre praktikere. Den runde har vist at det er svært at forstå de nye regler og at fastlæggelse af gødningsnormer og afgrødekoder i bekendtgørelsen om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021 får en stor betydning for den administrative belastning af skovene, uden at det giver en værdi i forhold til lovens formål.

Erfaringer fra perioden 2019/2020

Indtegning af arealer med en kvælstof eller fosfornorm i skov i forbindelse med den elektroniske gødningsplanlægning er for perioden 2019/2020 blevet et krav for de virksomheder (inklusive skove), der allerede er registreret. Der er et behov for en præcisering særligt af afgrødekoderne og hvilke afgrødekoder, der skal have en norm. Alternativt at kravet til hvornår en skovejendom skal tilmeldes registeret revideres, men det vil kræve ændring af gødskningsloven og ligger uden for denne høring.

Dansk Skovforening har været i dialog med Landbrugsstyrelsen siden marts måned for at få afklaret hvilket arealer i skov, der i perioden 2019/2020 skal tegnes ind på kort i gødningsplanlægningen, og hvornår en skovejer i fremtiden skal registreres.

Formålet med gødskningsloven er at regulere jordbrugets anvendelse af gødning med henblik på at begrænse udvaskningen af kvælstof og for i respekt for menneskers livsvilkår at værne om naturen og miljøet og bevare dyre- og plantelivet under hensyn til en smidig og ensartet forvaltning på tværs af miljø- og landbrugsområdet.

I forbindelse med indførelse af de nye krav til pligtmæssig registrering er der i høringsnotat fra 29. januar 2019 argumenteret fra Miljø- og Fødevareministeriet at *”Grænserne for pligtmæssig og frivillig registrering til formål at undgå, at der kommer virksomheder ind i registret, hvor omkostningerne for erhvervet og staten ved at regulere virksomhederne, ikke står i et rimeligt forhold til de miljømæssige fordele herved.”*

Selvom bemærkningen er et svar på et ønske om at kunne registrere mindre virksomheder end de 5 ha, som er grænsen for hvornår en ejer frivilligt kan registrere sig, bør argumentationen om at omkostningerne for erhvervet og staten ved at regulere virksomhederne, skal stå i et rimeligt forhold til de miljømæssige fordele herved, også gælde den anden vej.

Vi kan ikke se den miljømæssige værdi af de ændrede krav til pligtmæssig tilmelding til Register for gødningsregnskab for skovarealerne, i de tilfælde hvor ejerne ikke anvender gødning eller tilbagefører aske. Det skal vi uddybe i det følgende.

Skovbrugets gødningsbehov

Gødning (særligt kvælstof) anvendes primært i juletræs- og pyntegrøntsbevoksninger, som har egen afgrødekode i tabel 2, bilag 1. Derudover har unge bevoksninger (nyplantninger eller selvforryngelser) haft en kvælstofnorm, så længe bevoksninger er under 3 m høj. Sidstnævnte areal vil varierer fra år til år, efterhånden som træerne vokser og det betyder at der skal indtegnes – for nogle ejendomme et betydeligt antal – nye arealer hvert år.

Derudover er der med en øget udtag af flis fra skovene blevet et behov for at kunne tilbageføre bioaske, da der ved udtag af flis fjernes næringsstoffer fra skovene. En stor del af de næringsstoffer der fjernes findes i asken og bør recirkuleres til skovene for at sikre en bæredygtig skovdrift, særligt på de næringsfattige lokaliteter. Resultaterne fra forskningsprojektet ASHBACK¹ viser, at spredning af 3-9 tons aske pr. ha i skovene ikke medfører negative miljøeffekter, og at 9 ton aske pr. ha pr. trægeneration typisk vil sikre balance i næringsstofstrømmene. Det skal her pointeres at asken ikke indeholder kvælstof, og således primært er relevant i forhold til fosfornormen.

Ændring i afgrødekode

I udkastet til bekendtgørelsen, bilag 1, tabel 2 er afgrødekode 581 ændret fra *”Nyplantning i skov med træhøjde under 3 m – med følgende note: Genvækst som følge af fjernelse af over 10% af veddet de seneste 10 år ved flishugning, renafrift eller lignende kan også betragtes som*

---

¹ <http://ashback.dk/>

nyplantning” til ”Skovdrift med fjernelse af ved” – med følgende note: Genvækst som følge af fjernelse af over 10% af veddet de seneste 10 år ved flishugning, renaftdrift eller lignende kan også betragtes som nyplantning”.

For det første giver note 13 til bilag 1, tabel 2 ikke nogen mening når selve afgrødekoden er ændret, da der i noten henvises til hvad der kan betragtes som nyplantninger og bilaget er navngivet forkert i selve dokumentet. Der står det som bilag 2, tabel 2.

Det er ikke tydeligt hvad ”skovdrift med fjernelse af ved” dækker over og kan tolkes forskelligt. Tages fodnoten med i betragtning kan det tolkes som at der skal være fjernet 10% af vedmassen inden for de seneste 10 år for at bevoksningen er omfattet af afgrødekoden. Da de fleste bevoksninger i skove med en træproduktion bliver gennemhugget hvert 10 år med udtag af mere end 10% af vedmassen vil arealet, som opnår en gødningsnorm, øges i forhold til hvis afgrødekoden kun omfatter nyplantninger. Ændringen giver god mening i forhold til muligheden for at tilbageføre bioaske og er helt nødvendig for at også mindre skove kan få mulighed for at udbringe bioaske. Skove der ikke har det behov for at tilbageføre bioaske eller i øvrigt ikke udbringer gødning vil blive omfattet af den pligtmæssige registrering i Register for gødningsregnskab og som følge heraf få krav om gødningsplanlægning og gødningsregnskab for en række arealer de ikke tilføre gødning eller udbringer aske på. Hvor mange ejere, der ikke har til hensigt at udbringe gødning, men som vil blive omfattet af registreringspligten er vanskeligt at vurdere præcist, når også afgrødekoden er uklar. Efter rundspørge blandt praktikere er det vores skøn at flere tusinde ejere er i den situation at de med de nye regler og de foreslåede afgrødekoder og gødningsnormer, vil blive omfattet af registreringspligten, der påføre ejerne et stort og unødvendigt administrativt arbejde uden at det skaber en miljømæssig værdi.

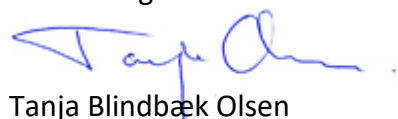
Forslag til løsning

Vi foreslår alternativt at der for skove i forbindelse med gødningsplanlægning alene stilles krav om at indtegne de arealer, hvor ejeren ønsker at udnytte gødningsnormerne, mens ejere der hverken anvender gødning eller tilbagefører aske fritages.

Det kan eventuelt gøres ved at præcisere afgrødekode 581 yderligere eller fastsætte en yderligere afgrødekode for arealer i skov, som ikke har et gødningsbehov.

Vi vil gerne uddybe vores argumenter og finde en pragmatisk løsning som opfylder lovens formål uden at skabe unødvendigt bureaukrati for skovbruget. Skovdrift er ikke på samme måde som landbrug en aktivitet, hvor der er en etårig afgrøde og et årligt gødningsbehov. Vi foreslår et møde mellem Landbrugsstyrelsen, Dansk Skovforening og repræsentanter fra HedeDanmark og Skovdyrkerne, hvor vi kan uddybe reglernes betydning i praksis, så vi kan finde en løsning der giver mening for skovbruget, men som samtidig opfylder gødslovens formål.

Med venlig hilsen

Tanja Blindbæk Olsen

Birkerød 21. juni 2020

Til Miljø & Biodiversitet

E-mail: miljobio@lbst.dk

Cc: Michelle Sunding (misund@lbst.dk) og Christina Paulin Wright (chpawi@lbst.dk)

j. nr. 20-1260-000002

Høringssvar for udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021.

Tak for muligheden for at kommentere på den kommende bekendtgørelse for jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021.

Danske Juletræer glæder sig indledningsvist over, at kvælstofnormer for juletræer og pyntegrønt jfr. bilag 2 tabel 2 er bibeholdt på det oprindelige niveau med 90 henholdsvis 110 kg N/ha afhængig af jordbundsklasse. Som allerede fremført i vores henvendelse af 8/6 2020 bør afgrødekoderne for juletræer og pyntegrønt (582, 583 og NORM) i bilag 2, tabel 2 harmoniseres med afgrødekoderne ved indberetning, hvor der kun bruges en afgrødekode (583).

De to væsentligste indholdsændringer i udkastet til bekendtgørelse i forhold til tidligere; bedre udnyttelse af husdyrgødning gennem øget udnyttelseskrav og en reduceret kvælstofnorm på humusjorde, kommenteres særskilt nedenfor.

Bedre udnyttelse af husdyrgødning

Brugen af husdyrgødning og anden organisk gødning i juletræer og klippegrønt er begrænset, men stigende for især forædlede pelleterede organiske gødninger (hønsemøg og DAKA). Organiske gødninger giver en langsommere frigivelse af næringsstofferne end kunstgødning og det harmonerer bedre med træernes langsommere næringsstofoptag sammenlignet med traditionelle landbrugsafgrøder. Et øget krav til udnyttelsesgraden for disse organiske gødningstyper vil virke begrænsende på udbredelsen af organiske gødninger til juletræer og klippegrønt, og kan betyde at nogle producenter vælger at skifte (tilbage) til kunstgødninger.

Reduceret kvælstofnorm på humusjorde

Danske Juletræer kan tilslutte sig oprettelsen af en ny JB 11 jordbundstype i normsystemet, men finder en reduktion af normen med 50 kg N/ha som meget voldsom i forhold til den gældende norm for juletræer og pyntegrønt. Med de nugældende normer bliver der tale om en reduktion på 45-55 %, hvilket vil umuliggøre produktion af især juletræer i en tilstrækkelig høj kvalitet. Danske Juletræer vil derfor foreslå, at juletræer og klippegrønt, som i forvejen har en lav kvælstofnorm, undtages fra denne reduktion af kvælstofnormen på humus jord (JB 11).

Venlig hilsen

Direktør Claus Jerram Christensen

Danske Juletræer – træer & grønt

Blokken 15 · DK-3460 Birkerød · Tlf. 26 27 42 66 · info@christmastree.dk
www.christmastree.dk · CVR-nr. 12 57 12 91

Datalogisk A/S

Jeg vil først og fremmest rose for at høring er rykket frem, således at høringssvar kan indarbejdes i den endelige bekendtgørelse, hvilket ikke var muligt sidste år.

Men, når det er sagt så havde jeg også forventning til at de indsigelser jeg fremsendte sidste år allerede var indarbejdet i udkastet til dette år inden udsendelse. Ud fra de møder og samtaler vi efterfølgende havde, var der ingen tvivl om bemærkningerne gav anledning til ændringer, der dog ikke var muligt at indarbejde ved høringsperiodens afslutning sidste år i Bekendtgørelse nr. 762 af 29/07/2019 om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2019/2020. Jeg forventer derfor det medtages denne gang.

Vedr. Bioaske

I kapitel 9 Opgørelse af lagerstatus for kvælstof og fosfor lægges der op til at virksomheden skal lave en opgørelse af bioaske i tråd med husdyrgødning, forarbejdet husdyrgødning og anden organisk gødning. I § 22 stk. 3 angives det at ultimolageret af bioaske **maksimalt må svare til 50 %** af mængden der er produceret og modtaget bedriften beregnet på baggrund af kvælstof og fosformængden ab lager.

Levering af halm og modtagelse af bioaske retur vil normalt 100% være styret af forbrændingsanlægget og ikke jordbrugeren.

Da jordbruger som anført ikke har kontrol over hvornår han modtaget bioaske, kan jordbruger stå i en situation i foråret hvor bioaske leveres efter at alle dyrkningsarealer er tilsået evt. færdiggødsket. Det vil være urimeligt at en jordbruger vil blive ramt af slutlager reglen om maksimalt 50% af mængden den 31/7 i planperioden hvis han modtager halmaske retur i maj.

På arealer, hvor der tilføres bioaske, som ikke nedbringes umiddelbart efter udspredning, må der indtil et halvt år efter tilførsel kun dyrkes korn- eller frøafgrøder til modenhed samt afgrøder, der ikke fortæres i rå tilstand af dyr eller mennesker. Det begrænser jordbrugers mulighed for udbringelse oven på en etableret afgrøde. Det er almindelig landbrugspraksis at nedbringe halmaske umiddelbart efter udbringning og før etablering af en afgrøde. Har jordbruger alene vintersæd og kun ønsker at udbringe bioaske før såning, vil vedkommende blive ramt af slutlagerreglen 31/7 2021, hvis han modtager bioaske efter 1. oktober 2020.

Uanset udbringning før etablering eller ovenpå en afgrøde vil sen modtagelse af bioaske give anledning til problemer, hvis markerne er færdig gødet med fosfor, idet begrænsning i fosforloftet vil udelukke jordbrugers mulighed for udbringning af bioaske på arealerne.

Jeg foreslår således at Bestemmelserne om størrelsen af maksimalt ultimolager af kvælstof og fosfor i husdyrgødning, forarbejdet husdyrgødning, afgasset biomasse og bioaske ikke gælder for virksomheder, hvor **summen af dybstrøelse og bioaske** opgjort i henholdsvis **kg kvælstof og kg fosfor** udgør mere end 75 pct. af mængden der er produceret og modtaget på bedriften.

Desuden indeholdt bioaske bekendtgørelsen tidligere en begrænsning i maksimalt at opbevare den mængde bioaske som bruger selv kunne anvende indenfor nuværende eller kommende planperiode. Den er desværre fjernet i bek. 732 af 9. juli 2019, men personer der tidligere har arbejdet med bioaske har jo klart været vidende om problematikken.

Vedr. Udnyttelseskrav af "overgemt" modtaget blandet husdyrgødning

Ved modtagelse af blandet husdyrgødning er jordbruger ikke klart bekendt med de fastsatte andele for de enkelte gødningstyper i den blandede husdyrgødning.

Hvordan skal det øgede udnyttelseskrav håndteres på et restlager af gylle med eksempelvis 57% der er overført til følgende vækstsæson?

Ligeledes en præcisering i §19, stk 1. er ønsket

5) Dybstrøelse (Kvæg, **svin, heste o.a dyretyper bortset fra fjerkræ**)

Med venlig hilsen/best regards

Karsten Folmer

Datalogisk A/S

Stubbekøbingvej 41

DK-4840 Nørre Alslev

Tel: +45 70203311

www.datalogisk.dk

E-mail: mail@datalogisk.dk

DATALOGISK

Onlinesupport

TeamViewerOS

Datalogisk.dk

Dato: 26. juni 2020

Til: Miljø og biodiversitet
Landbrugsstyrelsen

Danmarks
Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Telefon: 39 17 40 00
Mail: dn@dn.dk

Høringssvar fra Danmarks Naturfredningsforening til udkast til bekendtgørelse om landbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021, j. nr. 20-1260-000002

Danmarks Naturfredningsforening finder at udkastet til bekendtgørelse er en nødvendig opstramning af reglerne og vi kan støtte de foreslåede ændringer. Dog finder vi, at der skal ske en opstramning af reglerne for beregning af udnyttelsesprocenten af afgasset biomasse. Selv om der vil ske en opstramning i og med at udnyttelsesprocenterne for de råvarer, som bliver afgasset, generelt bliver hævet, så vil der fortsat være højere reel udnyttelse af kvælstoffet i den afgassede gylle, i forhold til den beregnede lovpligtige udnyttelsesgrad. Der er i dag biogasanlæg som direkte reklamerer med at deres afgassede biomasse giver mulighed for en øget kvælstoftilførsel. Dette giver mulighed for en overgødskning af handelsgødningskvælstof, og i og med at udnyttelseskravet for husdyrgødning bliver hævet, vil den ekstra kvote handelsgødning, som den beregnede lavere udnyttelsesprocent giver mulighed for, blive brugt. Dette kan medføre overgødskning af marker og hermed en forøget marginaludvaskning. Men ikke mindst går vi glip af en stor del af den gevinst i form af reduceret udvaskning, som biogas giver mulighed for, og som er forudsat i grundlaget for bla. vandområdeplanerne. Der ligger en stor miljømæssig gevinst ved at bruge fast staldgødning og dybstrøelse som råvare i biogas, da en stor del af kvælstofindholdet flyttes fra den organiske til den uorganiske fraktion, og det er for Danmarks Naturfredningsforening uforståeligt, at man fraskriver sig den fulde mulige gevinst her. Der er i forvejen behov for en drastisk reduktion af udvaskningen af kvælstof fra landbrugsarealer og en manglende udnyttelse af potentialet ved biogas i forhold til udvaskningen, vil blot øge kravet til andre virkemidler, som samfundsmæssigt set må formodes at være væsentligt dyrere.

Danmarks Naturfredningsforening foreslår derfor, at bekendtgørelsens § 19, 8) ændres til:
Ajle, væskefraktionen efter forarbejdning og afgasset biomasse: 85 %.

Som konsekvens heraf ændres § 19 stk. 3 således af afgasset biomasse skrives ud af dette punkt.

Med venlig hilsen

Thyge Nygaard, Landbrugspolitisk seniorrådgiver
31 19 32 55, tny@dn.dk

Dato 23. juni 2020

j.nr. 20-1260-000002

Til
Landbrugsstyrelsen

Høringssvar til "Høring over udkast af bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021"

I høringsbrev dateret d. 4. juni 2020 for høringen med titlen "Høring over udkast af bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021" - J.nr. 20-1260-000002 – oplyses det, at bekendtgørelsen er i høring frem til d. 24. juni 2020. Ved fremsendelse af dette høringssvar fra HedeDanmark dags dato, tilgår vores høringssvar således Landbrugsstyrelsen rettidigt.

HedeDanmark, som er en af Danmarks største skovforvaltere samt Danmarks største formidler af organiske restprodukter med gødningsværdi til landbruget, har med stor interesse gennemlæst bekendtgørelsen og har på denne baggrund følgende kommentarer:

§1 stk. 2 nr. 6. Definition af "Anden organiske gødning":

- Det fremgår af udkastet til bekendtgørelsen, at "organiske gødninger" er organisk gødning, der ikke er husdyrgødning eller urea. Men hvornår er noget f.eks. en "organisk gødning" og hvornår er det et "Jordforbedringsmiddel" som defineret i "Bekendtgørelse af lov om gødning og jordforbedringsmidler m.v"? HedeDanmark håndterer til tider organiske restprodukter med et meget lavt indhold af næringsstoffer. Som det fremgår i udkastet skal alt organisk materiale betragtes som gødning. Hvorledes skelner man mellem Jordforbedringsmidler og gødninger? Der kan f.eks. som tidligere angives et minimumsindhold af N og/eller P.

§1 stk. 2 nr. 7. Definition af "Forædlet organisk gødning"

- Det bør præciseres, hvad der menes med ".... på anden vis forarbejdet". Kompostering bør således ikke være omfattet af begrebet. Ofte komposteres have-/parkaffald (med et krav til N-udnyttelse på 0%) med andre organiske gødninger. Det vil være urealistisk at disse komposterede produkter fremover skal afsættes med en N-udnyttelse på 90% (som der er lagt op til i §20 stk. 4).

§19 stk. 1 nr. 7. N-udnyttelse af fiberfraktion

- I udkastet lægges der op til, at Fiberfraktionen fremadrettet skal have en N-udnyttelse på 55%. Dette er efter vores vurdering urealistisk højt og kravet bør enten fjernes eller nedsættes. Under punkt 8 fremgår det, at N-udnyttelsen af væskefraktionen er 85%. Hvis fordelingen af N i forbindelse med separering er 20% i fiberen og 80% i væsken, vil den samlede udnyttelse blive $(0,2 \cdot 55 + 0,8 \cdot 85) = 79\%$. Dette krav til N-udnyttelse er meget højt, og realistiske blandinger af input i et biogasanlæg vil aldrig komme så højt op. På denne måde vil biogasanlæg blive straffet for at separere fremfor at afsætte den afgassede husdyrgødning uden separation. Motivationen for at separere er jo, at få omfordelt fosforen og få den fosforholdig fraktion bragt ud, hvor husdyrintensiteten ikke er så høj. Et krav til N på 55% vil ikke motivere til en omfordeling af fosfor.

Bilag 1, tabel 2. Afgrødenormer for andre plantekulturer

- Afgrødekode 581 "Skovdrift med fjernelse af ved" har i udkastet en retningsgivende P-norm på 10 kg/ha/år. Det er vigtigt, at dette ikke bliver en begrænsning i forhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsens §36 og §40. For at undgå forvirring vil det være hensigtsmæssigt, hvis normen enten øges til 15 kg P/ha, eller fastsættes for en længere periode (f.eks. 6 årig periode som i Husdyrgødningsbekendtgørelsen §36).

Skovdrift er ikke meget anderledes end landbrug – afgrøden etableres, den holdes sund og skal have noget at leve af, og til sidst høstes den for så at etablere en ny. Tidsperspektivet er den største forskel. Der høstes, sås eller gødskes ikke hvert år. Så derfor er der brug for, at man kan spare flere års norm sammen til det år, hvor man rent faktisk gødskes (dvs. udbringer flis-/bioaske). Ellers vil det i praksis være umuligt for mindre skove (< ca. 100 ha) at få udbragt bioaske, da deres P-norm det enkelte år, og dermed den mængde de må modtage, vil være så lille, at det hverken praktisk eller økonomisk er realistisk.

Deklarationerne af den bioaske, HedeDanmark har spredt i skov i indeværende år viser i gennemsnit et P-indhold på 17,15 kg/ton tørstof. Der må ifølge Bioaskebekendtgørelsen spredes 3 tons tørstof/ha 3 gange over 75 år (en gennemsnitlig omdrift for en træbevoksning). Dvs. der ifølge bioaskebekendtgørelsen må spredes 51,45 kg P/ha de tre gange, der spredes.

Bilag 1, tabel 2, note 13. Genvækst som følge af fjernelse af over 10% af veddet de seneste 10 år ved flishugning, renafdrift eller lignende kan også betragtes som nyplantning."

- Det er uklart, hvordan denne formulering skal forstås. Hvis det betyder, at et konkret areal, hvor der er fjernet ved indenfor de seneste 10 år, *kan* betragtes som "nyplantning" i stedet for "skovdrift med fjernelse af ved" (forudsat der er genvækst), så bør det ikke påvirke muligheden for at medregne arealet som kode 581. Men hvad indebærer det så, at arealet betragtes som nyplantning?

Hvis hensigten er, at det kun er de bevoksninger, hvor der er fjernet ved de seneste 10 år, der kan gå under kode 581 og dermed har en P-norm, så er det problematisk. I så fald vil mange skove få en norm, der er langt mindre end hvad der reelt er behov for, for at modvirke udpining og forsuring af jorden i det lange løb.

På vegne af HedeDanmark

Peter Fogde Larsen

Områdedirektør, HedeDanmark

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den 17. juni 2020

Sendt til: miljobio@lbst.dk

Cc: misund@lbst.dk og chpawi@lbst.dk

Høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021. J. nr. 20-1260-000002.

Dansk Gartneri vil gerne kvittere for, at kvælstofnormen for agurk, som dyrkes i bundjorden i et væksthuse, foreslås forhøjet til 2.800 kg. pr ha., når dyrkningssæsonen er på 11 måneder, jfr. bilag 2, tabel 2, note 2.

Den højere kvælstofnorm vil betyde, at produktionskapaciteten i et nyt, moderne væksthuseanlæg kan udnyttes fuldt ud.

Med venlig hilsen

Dansk Gartneri

Bjarne Pugholm Johansen

Landbrugsstyrelsen
J nr. 20-1260-000002

Høringssvar ang. Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021

24. JUNI 2020

SKOV, NATUR OG BIOMASSE

BOGØVEJ 15
8382 HINNERUP

Overordnet virker det unødigt indviklet at regulere anvendelsen af bioaske i skov i flere love/bekendtgørelsen i forhold til den tidligere regulering i Bioaskebekendtgørelsen.

I forhold til den minimale anvendelse af gødning i skovbruget, så er emnet blevet meget administrativt tungt og juridisk uklart.

MOB 40 17 50 40

ssk@ign.ku.dk

REF: SSK

Afgrødekode 581 "Skovdrift med fjernelse af ved" er defineret af en fjernelse af 10% over ti år. Hvad er definitionen på 10% over 10 år. Træerne gror jo. Hvis du udtager 10% (fx stående vedmasse) i år X er det ikke 10% i forhold til skoven i år X+10. I øvrigt er der flere måder at opgøre udtag. Hvilken enhed refereres der til?

Som teksten læses, så gives en skovparcel en norm for N og P, der varer 10 år efter udtag af min 10%. Der gødes normalt ikke med N i skove. Jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsen, så må der spredes 15 kg P /ha beregnet som gennemsnit over 6 år altså 90 kg P/ha én gang pr 6. år

Hvordan harmonerer det med den anbefalede P-norm på 10 kg P/ha i en 10 års periode?

Umiddelbart betyder det, at der ikke kan spredes aske (90 kg P/ha) i de første 5 år efter tynding, men kun efter en opsparing af P-norm.

Hvis denne udlægning er korrekt, så er det meget uheldigt, da askespredning formegentligt bør foretages umiddelbart efter tynding for at opnå den bedst mulige nyttevirkning af næringsstofferne

Bilag 1, tabel 2, fodnote 13 ang. høst virker uforståelig. Hvordan kan tynding og anden høst betragtes som nyplantning? Og hvilken konsekvens får det for arealets afgrødekode og muligheden for at sprede aske, hvis høst ligestilles med nyplantning.

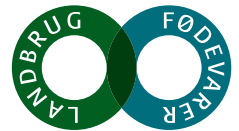
Det anbefales, at lave et særskilt regelsæt for anvendelse af gødning i skoven. Det ville dels øge gennemsigtigheden, dels give mulighed for en særlig skov-relevant administration, dels indarbejde en års-skala, der er tilpasset træernes lange omdrift.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Simon Skov". The signature is written in a cursive, flowing style.

Simon Skov
Seniorrådgiver

Morten Ingerslev
Lektor

Landbrugsstyrelsen

Att.: miljobio@lbst.dk

Cc: chpawi@lbst.dk og misund@lbst.dk

J.nr. 20-1260-000002

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Landbrug & Fødevarers høringssvar over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021 (Gødningsbekendtgørelsen)

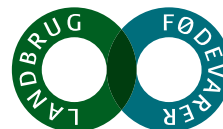
Gødning er den vigtigste forudsætning for, at en plante kan vokse. Heraf udgør kvælstof og fosfor de væsentligste brikker til at skabe væksten. Det er den akkumulerede viden siden stenalderen, hvor vi gik fra jæger-samler samfund til at opdyrke jorden som landmænd. Mangel på gødning vil således reducere både mængde og kvalitet af den høstede afgrøde. Handelsgødning eller anden gødning indkøbes og anvendes på bedriften for at dække planternes behov for næringsstoffer, da der uundværligt vil være et tab i et åbent system, som naturen er, og fordi der årligt fraføres næringsstoffer via de høstede produkter.

Landmanden har desuden en økonomisk interesse i at optimere sit forbrug af gødning, da indkøb af handelsgødning er en stor omkostning hvert år og for økologer en meget begrænset mulighed. En metode til at reducere mængden af indkøbt gødning er at forbedre udnyttelsen af den husdyrgødning, som eventuelt findes på gården. Landmanden har altså en klar økonomisk fordel i at udnytte så meget som muligt af gødningsværdien i husdyrgødning, men er udfordret af en række praktiske problemstillinger som vejret, opbevaringsforhold, udbringningskapacitet og tidspres forårsaget af andre opgaver i marken.

Teoretiske beregninger af potentielle udnyttelser, som måske bliver koblet med nogle forsøgsmæssige resultater, kan ikke altid ekstrapoleres til landmandens virkelighed. Der er simpelthen for mange ubekendte faktorer, som til tider er modsatrettede.

Landbrug & Fødevarer mener, at de foreslåede forøgede krav til udnyttelsen af kvælstof i husdyrgødning i alt for høj grad er baseret på teoretiske antagelser om potentialet i teknologiske løsninger og optimale tildelinger i nogle forsøgsparceller. Vi anerkender dog, at de nuværende krav har været gældende i en årrække, og at der løbende er sket nogle teknologiske fremskridt, som med tiden gør, at landmanden kan afbøde nogle af de økonomiske tab af den foreslåede regulering.

Landbrug & Fødevarer skal derfor på det kraftigste anmode om, at der stilles økonomiske ordninger til rådighed for landmanden, f.eks. tilskudsordninger eller ændrede afskrivningsregler, for at mindske de påførte tab og lette indførslen af ny miljøteknologi. De forhøjede effektkrav til husdyrgødningen vil på den korte bane direkte reducere mængden af handelsgødning, som landmanden kan anvende, hvilket ikke nødvendigvis bliver opvejet af forbedret management. For økologer vil kravet direkte medføre en reduktion i den i forvejen begrænsede mængde gødning, der kan anvendes pr. ha.

Det fremgår af høringsudkastet, at den væsentligste ændring er en stigning i udnyttelseskravet for gylle fra svin og kvæg på 5 pct. enheder. For fjerkrædybstrøelse dog 15 pct. enheder og for fjerkrægylle 10 pct. enheder. De foreslåede ændrede krav vil have stor betydning for gødskningen af størstedelen af landbrugsarealet, idet de rammer alle husdyrproducenter i Danmark.

Kravet til udnyttelse af husdyrgødning i Danmark er allerede i dag betydeligt højere end i de andre europæiske lande. Landbrug & Fødevarer finder det derfor kritisabelt, at der ikke er gennemført en systematisk analyse af, hvorvidt bedrifterne kan leve op til de stigende udnyttelseskrav, hvilke investeringer der eventuelt skal til for at nå kravet, og om kravene vil resultere i en øget undergødskning. Det er derfor Landbrug & Fødevarers vurdering, at en række bedrifter vil få meget svært ved at leve op til de forhøjede udnyttelseskrav, med mindre der investeres massivt i øget opbevaringskapacitet, udstyr til gylleforsuring og/eller nedfældning. Desuden er der også et praktisk problem i at fremskaffe større gylletanke og lignende inden 1. august, som betyder, at skærpede udnyttelseskrav de facto er sænkede normer for mange landmænd.

Det bør også indgå i en sådan systematisk analyse, at kravet om målrettede efterafgrøder og ekstra eftervirkning af efterafgrøder på husdyrbrug i forhold til plantebrug, indirekte virker som et ekstra krav på 2-3 pct. ud over de foreslåede udnyttelsesprocenter.

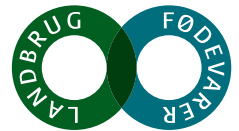
Dertil vil der komme en ekstra omkostning til husdyrbrug, der afsætter husdyrgødning til planteavlsbrug, da værdien af husdyrgødningen bliver ringere. Desuden kan der på planteavlsbrug, der modtager husdyrgødning, komme forhøjede krav til efterafgrøder, da en totalt mængde N udbragt (>80 kg/ha) i husdyrgødning udløser et forhøjet areal med efterafgrøder (10->14 pct.). Hvis mængden af husdyrgødning, som modtages af planteavleren, reduceres for igen at komme under loftet som udløser ekstra efterafgrøder, vil husdyrproducenten ud og skulle lave flere aftaler om udspreddning af husdyrgødning. Disse afledte effekter af den foreslåede regulering mangler at blive belyst på en betryggende måde.

For dybstrøelse fra fjerkræ øges kravet til udnyttelse af kvælstof med 15 procentpoint til et udnyttelseskrav på 60 procent. Der henvises i høringsbrevets afsnit 1.8 til det faglige grundlag fra Aarhus Universitet, hvor der er fundet en markeffekt på op til 80 % af kvælstof i fjerkrægødning, men det påpeges, at der er behov for at styrke det faglige grundlag, hvis udnyttelseskravet for kvælstof i fjerkrædybstrøelse skal skærpes yderligere.

Landbrug & Fødevarer er enige i, at der er behov for at styrke det faglige grundlag. Men der er også behov for en mere principiel diskussion af fastsættelse af udnyttelsesprocenter. Landbrug & Fødevarer mener, at udnyttelsesprocenter skal svare til en gennemsnitlig forventet markeffekt ved "best practise" i et typisk sædskifte. Vi skal opfordre til, at Landbrugsstyrelsen inddrager erhvervet om generelle kriterier for fastlæggelse af udnyttelsesprocenter for kvælstof i husdyrgødning.

I høringsmaterialet er angivet, at Landbrugsstyrelsen har beregnet de økonomiske konsekvenser af øget krav til udnyttelse af kvælstof i husdyrgødning til 18 millioner kr. årligt. SEGES har beregnet, at tabet vil være betydeligt større og i niveauet 100-200 millioner kr. pr. år. De økonomiske tab fremkommer, fordi kravene vil resultere i undergødskning og dermed reducere både mængde og kvalitet af de høstede afgrøder.

Landbrug og Fødevarer mener, at det er en stor fejl, at Landbrugsstyrelsen ikke har taget hensyn til, at mange af husdyrbedrifterne allerede er i en undergødskningssituation, fordi de anvender kvotereduktion til at tilpasse sig kravene om efterafgrøder, der på mange husdyrbedrifter er på 45-50 pct. af efterafgrødegrundarealet. De særlige forhold for økologiske bedrifter er heller ikke

indregnet. Desuden tager Landbrugsstyrelsens beregninger ikke tilstrækkeligt hensyn til de økonomiske tab som følge af et lavere proteinindhold i kornet, hvilket også er et resultat af undergødskning. Det samme gælder hensynet til langsigtede negative effekter på udbytterne, hvor den langsomme udpining af jorden år efter år vil forøge tabene. Tabstallene, der bruges i beregninger fra Landbrugsstyrelsen, er udregnet fra 1. årige markforsøg, hvor de langsigtede negative effekter ikke kvantificeres.

Styrkelse af den økologiske sektor i Danmark er indskrevet i regeringens forståelsespapir, med en vision om, at det økologiske areal skal fordobles, og at afsætning og eksport skal styrkes. Det fremsendte forslag til ny regulering vil ikke understøtte denne vision, da økologer ikke har samme muligheder for tilpasninger som den konventionelle sektor, som kan bruge nogle teknologiske metoder f.eks. gylleforsuring eller nitrifikationshæmmere. Økologer er desuden specielt udfordret af stigende krav, fordi forslaget vil reducere mængden af husdyrgødning, som må udbringes efter de nuværende økologiske regler. Økologiske bedrifter har for nuværende et kvælstofloft på enten 60 eller 100 kg udnyttet N i gennemsnit pr. ha afhængigt af valg af niveauet i støtteordningen i "Økologisk Arealtilskud". Derfor betyder de skærpede udnyttelseskrav en begrænsning i adgang til næringsstoffer i den økologiske produktion. Denne skærpelse lægges oveni, at bedriftens loft på 60/100 kg N i forvejen er reduceret pga. eftervirkning af pligtige efterafgrøder (se specifik kommentar til § 8 i nedenstående bilag 1 fra SEGES). Det er en effekt som, rammer bredt både blandt økologiske husdyrproducenter og planteavlere. Derfor mener Landbrug & Fødevarer, at den økologiske sektor skal godskrives med en forhøjelse af kravet til udnyttet N i vilkårene for det økologiske arealtilskud, som neutraliserer det hævede udnyttelseskrav for husdyrgødning.

Landbrug & Fødevarer har ingen kommentarer til udpegningen og ændrede normer for JB11 jorde.

Landbrug & Fødevarer har et stærkt ønske om dialog med Landbrugsstyrelsen om høringssvaret.

Med venlig hilsen

Søren Thorndal Jørgensen
Chefkonsulent

Vand & Natur

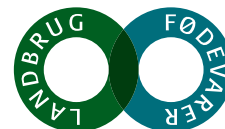
D +45 3339 4662

M +45 6124 0059

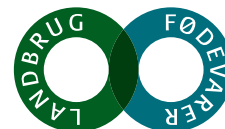
E sthj@lf.dk

Bilag 1: Specifikke kommentarer fra SEGES til bekendtgørelsesudkastet

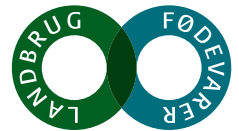
Paragraf	
§ 1 stk. 1)	"Skal anmelde sig", burde det ikke være "tilmelde sig", det er også denne term som anvendes i Gødskningsvejledningen
§ 1 stk. 2, nr. 5	Det fremgår, at blandinger af fra a-e nævnte typer husdyrgødning og andre stoffer, produkter eller materialer defineres som husdyrgødning. I den forbindelse er organisk affald vel "andre produkter"? Hvor meget husdyrgødning skal man blande i affald, før blandingen opfattes som husdyrgødning?
§ 1 stk. 2 7)	Er det korrekt forstået, at forædlet organisk gødning andre steder i bekendtgørelsen omfattes af kategori 6) anden organisk gødning? ellers mangler der en konsekvensrettelse (tilføjelse af den nye gødningstype)?

§ 2 stk. 1	Hvis man er pligtig og opfylder kravene i § 6 i gødskningsloven, så er man fortsat tilmeldt Register for Gødningsregnskab og skal ikke tilmelde sig på ny. Er det korrekt forstået?
§ 8 stk. 3	<p>Formuleringen skal ændres eller helt fjernes. Dels af hensyn til vejrmæssige udfordringer ved høst af en afgrøde – det gælder både år, hvor en våd august og september umuliggør høst af afgrøden, samt tørre år, hvor det efter tildeling af gødningen konstateres, at det rent økonomisk ikke kan gå at høste afgrøden. + godt landmandskab</p> <p>Forslag til ny formulering: Tildeling af kvælstofkvote..., at markens afgrøde dyrkes med henblik på høst til salg, opfodring...”</p>
§ 8 Stk. 5.	<p>Det fremgår, at "virksomheder, der ved aftale med en offentlig myndighed har forpligtet sig til eller i henhold til anden lovgivning er forpligtet til at tilføre en mindre mængde kvælstof end <u>afgrødens</u> kvælstofnorm med fradrag af angiven forfrugtsværdi, jf. bilag 1, tabel 1 og 2, er det denne mindre mængde, der skal anvendes ved beregning af <u>markens</u> kvælstofkvote."</p> <p>Bedrifter med tilsagn om økologisk arealtilskud har forpligtet sig til at udbringe op til 60 eller 100 kg udnyttet N i gns. på den samlede bedrift, men der er ikke en begrænsning på mark-/afgrødeniveau. Derfor kan det ikke være 60 eller 100 kg N, som udgør virksomhedens samlede kvote før fradrag af eftervirkning af pligtige efterafgrøder mv. men skal sammenlignes med den korrigerede kvote.</p>
§ 8 Stk. 7	<p>Det fremgår, at "Kvælstofkvoten for virksomheden opgøres på baggrund af de arealer, virksomheden har rådighed over pr. 31. juli 2021."</p> <p>Arealer, der tilgår en økologisk bedrift med tilsagn om økologisk arealtilskud og som ikke tilføres gødning efter overdragelsen, bør undtages fra beregningen af virksomhedens N-kvote og indgå i kvoten på den virksomhed, hvor gødningen er anvendt.</p> <p>Hvis gødningen overdrages til den økologiske bedrift f.eks. 1. juli (aht. Omlægning til økologi) indgår en stor mængde gødning i den økologiske kvoteberegning og belaster kvælstofloftet på 60 eller 100 kg N væsentligt, med gødning udbragt og udnyttet af overdrager.</p>
§ 10 stk. 4	<p><i>Indtil den 31. marts.</i> Det er til og med 31. marts</p> <p>Ændringer af gødningsplanlægningen kan ske frem til og med 31. marts, som er fristen for indberetning af gødningsregnskabet. Så træder gødningsregnskabet i stedet for en opdatering af gødningsplanlægningen, således at man ikke skal ind og opdatere GKEA.</p>
§ 15 stk. 2	Positivt at orner er medtaget som note 18 i bilag 2, tabel 2.
§ 17, stk. 2	<p>Det fremgår, at "biogasanlægget skal opgøre den mængde leverede afgassede biomasse, som analysen gælder for." I forbindelse med, at der fastsættes krav om, hvordan prøver skal udtages, så mangler der en nærmere beskrivelse af, hvordan analyse og opgjort mængde skal spille sammen. Er det f.eks. den leverede mængde i november, som skal ganges med analysen for november? Eller er det gennemsnittet af de 12 analyser ganget med den totale leverede mængde på et år?</p> <p>SEGES foreslår, at den samlede metode beskrives tydeligere. F.eks. at bilag 3 udvides til at omfatte hele håndteringen af leveret mængde og analyser, så den samlede leverede mængde kvælstof og fosfor opgøres entydigt.</p>
§ 19	Fiber- og væskefraktion:

(og § 18, stk. 1)	<p>I nr. 7 og 8 er indsat faste værdier for udnyttelsen af kvælstof i fiberfraktion og væskefraktion på hhv. 55 og 85 pct. Da forarbejdning til fiber- og væskefraktion afhænger ekstremt meget af både teknologi og gylletype, vil den faktiske udnyttelse meget ofte afvige fra de nævnte krav. Derfor vil faste krav virke meget uhensigtsmæssigt.</p> <p>Den samlede udnyttelse vil praktisk talt altid afvige fra udnyttelsen af den uforarbejdede gylle, som det er krævet i § 18, stk. 1. Hvis for eksempel afgasset gylle med et udnyttelseskrav på 70 pct. separeres, så 20 pct. af kvælstof opsamles i fiberfraktionen, vil det samlede krav ifølge forslaget være på $0,8 \times 85 + 0,2 \times 55 = 79$ pct., hvor det samlede udnyttelseskrav ifølge § 18 skal være 70 pct. Og hvis man (teoretisk set) konstruerede et forarbejdningsanlæg, hvor 99 pct. af kvælstof opsamles i fiberfraktionen, vil det samlede krav være på blot 55,3 pct. SEGES foreslår, at kravene til fiber- og væskefraktioner tages ud af § 19, stk. 1, og at § 18 stk. 1 bibeholdes uændret.</p>
§ 19, stk. 1 nr. 7	<p>Andre typer dybstrøelse end kvæg, svin og fjerkræ:</p> <p>Af nr. 7 fremgår det, at andre typer dybstrøelse end fra kvæg, svin og fjerkræ skal udnyttes med 55 pct. Denne gruppe vil bl.a. omfatte dybstrøelse fra heste, får og geder. Fagligt set er der ingen begrundelse for, at kravet til dybstrøelse fra disse dyr skal være højere end for kvæg og svin.</p> <p>SEGES foreslår, at dybstrøelse tages ud af nr. 7 og i stedet omformuleres nr. 5, så den lyder: "Dybstrøelse (andre dyrearter end fjerkræ: 50 pct.)"</p>
§ 19, stk. 1 nr. 8	<p>Hidtil har der været et fast krav til udnyttelsen af kvælstof i væskefraktionen, såfremt fiberfraktionen afbrændes på 85 pct. Denne faste faktor er indført i 2007, og siden da har biomasse i biogasanlæg, biogas- og separeringsteknologi ændret sig betydeligt. Derfor er kravet om 85 pct. ikke længere tidssvarende. F.eks. viser en konkret gennemregning for biogasanlægget Maabjerg BioEnergy, at kravet til fiberfraktion skal være på minus 40, hvis væskefraktionen skal sættes til 85 pct., og det vægtede gennemsnit skal svare til udgangspunktet i den afgassede gylle. SEGES foreslår, at kravet til en fast udnyttelse på 85 pct. fjernes fra bekendtgørelsen, således at fastsættes efter de almindelige regler, hvor der beregnes et vægtet gennemsnit mellem fiber- og væskefraktion. Alternativt kan man fastsætte regler om, at kravet skal svare til ammoniumandelen eller som alternativ 2 indføre en beregningsformel, som det kendes for affald (§20, stk. 5).</p>
§ 20, stk.4, nr. 7	<p>Der er indført en ny kategori med forædlede organiske gødninger, og udnyttelseskravet er 90 pct. Da organiske gødninger i praksis altid indeholder en vis mængde organisk bundet kvælstof, vil et krav til kvælstofudnyttelse på 90 pct. meget sjældent kunne realiseres i praksis.</p> <p>Af definitionen i §1 kan man læse, at forædling er tørring eller forædling på anden vis. SEGES skal gøre opmærksom på, at mange forædlingsformer ikke vil medføre en høj kvælstofudnyttelse. F.eks. vil tørring ofte medføre en lavere udnyttelse, da plantetilgængeligt kvælstof tabes i tørringsprocessen.</p> <p>SEGES foreslår, at kategorien enten fjernes, eller at definitionen i § 1 gøres mere specifik, så kategorien kun kommer til at omfatte organiske gødninger med en reel mulighed for en meget høj kvælstofudnyttelse.</p> <p>Er forædlede organiske gødninger = "organisk handelsgødning", som er optaget i Gødningsfortegnelsen? Eller er det kun en delgruppe?</p>
§ 28 stk. 7	<p>Indberetning af flydende ammoniak der bør fristen for indberetning udsættes til 15. september, så man ved, om der er udløst dispensation for ludning af halm.</p>

§ 28 stk. 6	Det gælder vel ikke for ren have-park affald, der er komposteret?
Bilag 3	<p>Manglende fradrag for lagertab:</p> <p>Der fastsættes regler for prøvetagning, som i praksis vil betyde, at prøverne skal taget på biogasanlægget, inden den afgassede biomasse er lagret hos modtageren. Hos modtageren sker der efterfølgende et lagertab, og dette lagertab udgør ifølge standardtal fra Aarhus Universitet 4 pct. af totalkvælstof i gylletanke uden fast overdækning. I biogasanlægget indberetning - og dermed modtagerens gødningsregnskab - fradrages ifølge forslaget ikke for dette lagertab. I normerne for "almindelig" husdyrgødning er der sket et fradrag for lagertab i den kvælstofmængde, som skal indregnes i gødningsregnskabet. For afgasset gylle afhentes gyllen ved stalden, inden der sker et lagertab, og der sker ikke et fradrag for lagertabet i den afgassede gylle efter afgasningen.</p> <p>SEGES foreslår, at der sker et fradrag på 4 pct. af totalkvælstoffet for afgasset biomasse leveret fra biogasfællesanlæg.</p>
Bilag 3	<p>Prøvestørrelse:</p> <p>Det fremgår, at der skal udtages delprøver på 0,5 liter 4 gange pr. måned og prøverne skal samles til en prøve på 2 liter, som skal sendes til laboratoriet. En standard prøveflaske er imidlertid kun på 1 liter, og denne mængde er rigelig til laboratorieanalyse.</p> <p>SEGES foreslår, at det er tilstrækkeligt, at der kun indsendes 1 liter.</p>
§ 3 stk. 1	<p>Når der er fejl på kortet, så burde det ikke være for landmandens egen regning at foretage prøveudtagningen.</p> <p>Det er en skærpelse, at der skal udtages en prøve pr. for hver 5 ha på hver mark. Hidtil har der skulle udtages 2 jordprøver på en 10,2 ha mark, nu skal der udtages 3 jordprøver. Det er en unødigt stramning, der medfører en større udgift for landmanden.</p>
§ 3. stk. 4	Der er krav om, at prøveudtagningen skal indtegnes på markkort. Denne indtegnning burde kunne erstattes af GPS-koordinater.
Generelt	Der står ikke i bekendtgørelsen noget omkring, hvis man ønsker at tage jordprøver i underjorden for at få en "JB 4.2", altså med JB 6-kvote. Hvordan skal det gøres, eller er det ikke muligt inden for reglerne?

Til Landbrugsstyrelsen

Lbst. j.nr. 20-1260-000002

Bemærkning til

"Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2020/2021"

Maabjerg Energy Center Biogas undrer sig over, at der i forliggende udkast til kommende bekendtgørelse i Kapitel 8, § 19. 7) er anført at Fiberfraktion efter forarbejdning skal udnyttes med 55 pct.

8) Ajle og væskefraktion efter forarbejdning 85 pct.

Maabjerg Energy Center Biogas afgasser biomasser og efterfølgende separeres en andel af denne biomasse i en væskefraktion og en fiberfraktion. Med ovenstående krav vil kvælstof i væskefraktionen skulle udnyttes med 85 pct. og fiberfraktionen med 55 pct.

Et sådant krav ligger langt ud over den reelle udnyttelses-%

De gældende regler for planperiode 2019/2020 anført i "Vejledning om gødsknings- og harmoniregler"

Udnyttelsesprocenter for fraktioner af forarbejdet (separeret) gylle (hhv. væske- og fiberfraktion) skal samlet set svare til indgangsmaterialet. Dvs. at den samlede udnyttede mængde kvælstof er den samme før og efter forarbejdning. Man kan altså f.eks. for svinegylle sætte udnyttelsesprocenten i fiberfraktionen til 45 pct., hvis blot udnyttelsesprocenten hæves i væskefraktionen, således at der totalt udnyttes 75 pct. af den totale mængde kvælstof, som er lovpligtig for svinegylle.

I de tilfælde hvor fiberfraktionen bliver brændt, er der fastsat en udnyttelsesprocent på 85 pct. for væskefraktionen.

Nedenstående tabel viser et eksempel på en beregning af fordelingen mellem fraktionerne på Maabjerg Energy Center Biogas hvor N-udnyttelse i enkelte fraktioner er opgjort efter de nuværende regler.

- A-gylle er afgasset biomasse.
- D-gylle er afgasset separeret.
- Fiber er den mængde der er frasepareret D-gylle.

	tons	kg N/ton	kg P/ton	kg N i alt	kg P i alt	N udn. % Krav		kg N udnyt.	kg P i alt
A-gylle	293.706	4,9	1,3	1.439.159	381.818	66		949.845	381.818
	tons	kg N/ton	kg P/ton	kg N i alt	kg P i alt	N udn. % Krav	N udn. % fordeling	kg N udnyt.	kg P i alt
D-gylle	335.294	4,7	0,5	1.575.882	167.647	66	73	1.155.082	167.647
Fiber	25.000	10,0	9,2	250.000	230.000		20	50.000	230.000
				1.825.882		1.205.082		1.205.082	397.647

Tabellen er baseret på analyser der udtages løbende over året (efter den metode der er anført i den kommende bekendtgørelse) og forholdet $\text{NH}_4\text{-N}/\text{Total-N} \times 100$ er:

A-gylle 67 % $\text{NH}_4\text{-N}$

D-gylle 74 % $\text{NH}_4\text{-N}$

Fiber 25 % $\text{NH}_4\text{-N}$

For alle fraktioner altså tæt på det vægtede N-udnyttelse krav i gældende bekendtgørelse.

Med ovenstående baggrund ønsker Maabjerg Energy Center Biogas at Landbrugsstyrelsen genovervejer de foreslåede bestemmelserne i det foreliggende udkast til bekendtgørelse for planperioden 2020/2021.

Se ligeledes vedhæftede notat fra SEGES "Notat om beregning af krav til udnyttelse af kvælstof i væskefraktion ved forbrænding af fiber på Maabjerg BioEnergy"

Med venlig hilsen

Alan Lunde

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Sendt pr. mail til: miljobio@lbst.dk, misund@lbst.dk og chpawi@lbst.dk

info@natureenergy.dk
www.natureenergy.dk

j.nr. 20-1260-000002

24. juni 2020

Høringssvar på "Udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021"

Nature Energy vil indledningsvis takke for muligheden for at afgive høringssvar vedrørende udkast til Gødningsbekendtgørelsen.

Nature Energy har i høringssvaret fokuseret på de områder, der har betydning for biogasproduktion, og de leverandører/aftagere der hhv. leverer biomasse til eller modtager afgasset biomasse fra et biogasanlæg.

Vores høringssvar er derfor fokuseret på følgende væsentlige punkter:

1. **Krav til udnyttelse af fiber- og væskefraktion.**
2. **Krav til prøvetagning i forbindelse med analyse af N og P i afgasset biomasse.**

1. Kapitel 8, § 19. nr. 7 og 8: Beregning af forbrug af kvælstof, fiber og væskefraktion

I nr. 7 og 8 er fiberfraktion og væskefraktion sat til faste udnyttelseskrav på hhv. 55 og 85 %. Vi undrer os over de nævnte faste krav fordi:

1. Fraktionernes sammensætning afhænger ekstremt meget af både teknologi og udgangsmateriale. Den faktiske udnyttelsesgrad vil i praksis meget ofte afvige væsentligt fra de nævnte faste krav.
2. De faste krav jf. § 19 modsiger kravene jf. § 18.
  - a. Eksempel 1: Afgasset gylle med et udnyttelseskrav på 70 % separeres, så 20 % af kvælstof opsamles i fiberfraktionen: Det samlede krav vil ifølge forslaget § 19 være på $0,8 \times 85 + 0,2 \times 55 = 79$ %, mens det samlede udnyttelseskrav jf. § 18 er 70 %.
  - b. Eksempel 2: Hvis man forestiller sig (teoretisk), at man ved forarbejdning kunne opsamle 90 % af kvælstof fiberfraktionen, ville det samlede krav til de to fraktioner jf. § 19 blive 58 %.
3. Et krav på 55 % udnyttelse af kvælstof i fiberfraktion jf. § 19, stk. 1, nr. 7 vil fjerne incitamentet til at separere gylle, idet afsætning af fiberfraktioner til planteavlere vil blive meget vanskelig. Fiberfraktion med et udnyttelseskrav på 55 % vil ikke være attraktivt for planteavlere, med mindre der fagligt er belæg for at tilskrive produktet en så høj udnyttelsesgrad. Dette vil, som nævnt under punkt 1, afhænge meget af både separationsteknologi og ud-

gangsmateriale. Motivationen for at separere gylle er, at det giver mulighed for at omforde næringsstoffer. Især fosforholdige fiberfraktioner bør kunne flyttes fra områder med overskud af fosfor til områder, hvor der er mere brug for fosforgødning. En bedre fordeling af fosfor i afgasset biomasse kan erstatte indkøb af fosfor i handelsgødning. De højere udnyttelseskrav til husdyrgødning som helhed jf. § 19, nr. 1-6, vil i øvrigt generelt gøre det vanskeligere at afsætte husdyrgødning og afgasset biomasse til planteavlsbrug.

4. Et fast udnyttelseskrav for kvælstof i væskefraktion på 85 % jf. § 19 stk. 1 nr. 8 er i mange tilfælde urealistisk at opnå. Igen afhænger udnyttelsesgraden, som for fiberfraktionen, meget af separationsteknologi og udgangsmateriale. Kravet, der har været gældende siden 2007 for væskefraktioner, hvor fiberdelen er blevet afbrændt, men som ifølge forslaget kommer til at gælde alle væskefraktioner, er endvidere ikke tidsvarende. I dag udgør biomassegrundlaget betydeligt større mængder tungt omsættelige biomasser (herunder dybstrøelse og halm) i forhold til tidligere, hvor biomasserne primært bestod af gylle og let omsættelige restprodukter.

Nature Energy foreslår derfor, at kravene til fiber- og væskefraktion følger § 18 stk. 1 og tages ud tages ud af § 19, stk. 1.

2. Bilag 3: Krav til prøvetagning i forbindelse med analyse af kvælstof og fosfor i afgasset biomasse

1. Punkt 4): Det bør præciseres om det er 4 delprøver, der skal analyseres hver for sig med 4 resultater, eller om det er tilstrækkeligt, at der analyseres på en sammenblanding af de 4 delprøver således med 1 resultat pr. måned. Begge dele bør være en mulighed.
2. Punkt 4): Prøveflasker til gylleanalyser er normalt 1 liters beholdere. Ifølge SEGES er denne prøvestørrelse fuldt ud tilstrækkelig. Nature Energy foreslår derfor, at prøvestørrelsen sænkes til minimum 1 liter udtaget som fire lige store delprøver.
3. Punkt 5): I og med, at prøverne skal udtages direkte fra reaktor/efterlager/lastbil ved biogasanlægget og før lagring af afgasset biomasse ved landbruget, bør den afgassede biomasse i landbrugsbedriftens gødningsregnskab i princippet fratrækkes det lagertab, som den rå husdyrgødning ville have haft jf. Normtal for husdyrgødning, såfremt bedriften ikke havde fået afgasset husdyrgødningen. Normalt afhentes husdyrgødningen hos landbruget før lagring og det tilstræbes, at husdyrgødningen er så frisk som muligt. Dermed vil det lagertab, som normalt ville forekomme efter lagring husdyrgødningen ikke komme til udtryk i prøver, der tages på biogasanlægget før det bringes tilbage til landbruget til lagring indtil udbringning i marken. En godskrivning af det normmæssige tab i landbrugets gødningsregnskab kunne evt. gøres afhængigt af hvor ”ung” husdyrgødningen er, inden den flyttes til afgangning på biogasanlægget.

Kontakt gerne undertegnede, hvis der er behov for uddybning.

Med venlig hilsen

Nature Energy

Jette Erichsen,

Landbrugsfaglig ansvarlig, Tlf.: 4083339, jee@natureenergy.dk

Landbrugsstyrelsen
Milj@bio@lbst.dk

23. juni 2020

Høringssvar til udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning for planperioden 2020/2021 (gødskningsbekendtgørelsen) j.nr. 20-1260-000002

Økologisk Landsforening har læst udkastet til ændret gødningsbekendtgørelse og lægger stor vægt på, at udkastet bliver ændret, så ændringerne ikke berører det økologiske landbrug. Økologisk Landsforening finder den tilhørende miljøvurdering meget mangelfuld i forhold til økologi og noterer sig også, at der er lavet en vurdering af de materielle goder, som ser bort fra forholdene i økologi.

Helt indledningsvist konstaterer Økologisk Landsforening, at der er behov for at ændre gødningsbekendtgørelsen af to årsager. Der skal strammes op på beskyttelsen af det danske vandmiljø for at få en forlængelse af den danske kvægundtagelse, og der er behov for at rette op på de mankoer, der er fulgt i halen på landbrugspakken, hvor det konventionelle landbrug fik mulighed for at bruge mere gødning til deres afgrøder.

Økologisk Landsforening vil ikke udfordre, at der er behov for opstramninger af ovenstående to årsager. Men Økologisk Landsforening er nødt til at sige klart fra overfor at skulle blive underlagt nye restriktioner foranlediget af den ekstra kvælstof, som Landbrugspakken gav de konventionelle landmænd og deres kvægundtagelse.

Ingen af disse to forhold vedrører økologer. Såvel Landbrugspakken som kvægundtagelsen er skabt for at imødekomme det konventionelle landbrugs ønsker, og økologerne kan ikke og vil ikke udnytte det ekstra kvælstof, som det konventionelle landbrug må tildele deres planter. Økologiske landmænd er begrænset af økologiforordningen, der højst tillader 170 kg N/ha fra husdyrgødning og loftet på 100 kg udnyttet N/ha indarbejdet i det økologiske arealtilskud.

Landbrugspakken har KUN indeholdt omkostninger for økologerne, og med udkastet, så kommer der nu yderligere omkostninger som følge af, at økologerne vil få endnu mindre kvælstof til deres sædskifter.

Økologerne har selv underlagt sig et loft på 100 kg udnyttet N/ha, men økologien skal ikke længere ned som følge af generelle regler. Økologi skal være et seriøst alternativ til det konventionelle landbrugssystem, og lige nu er klimaudfordringen i økologien at finde nok næringsstoffer, så

udbyttene i marken kan komme op. Udfordringen er ikke at reducere adgangen til gødning.

Økologerne har allerede betalt for det konventionelle landbrugs landbrugspakke og kvægundtagelse:

1. der er inddraget støtteordninger i Landdistriktsprogrammet, som blev brugt til at udvikle det økologiske landbrug og demonstrere nye løsninger. Støtteordningerne blev inddraget for at tilvejebringe midler til at finansiere efterafgrøder og minivådområder hos de konventionelle landmænd, der må bruge mere N. Støtte til disse afværgeforanstaltninger har også lagt yderligere pres på midlerne i Landdistriktsprogrammet, så der ikke er plads til, at det økologiske areal vokser, hvis det skal have samme støtte som i dag.
2. der er introduceret en såkaldt "stipladsmodel" i reguleringen af ammoniak fra stalde, som straffer økologerne for at give deres dyr mere areal
3. der er indført nye N normer for økologisk svinegødning
4. der er indført et øvre gødningsloft på økologiske væksthuse på 170 kg *total* N uanset, at de dyrker kulturer med en N norm over 2000 kg *udnyttet* N. Dette gødningsloft betyder, at økologiske gartnere er tvunget til at købe landbrugsjord, så de kan bruge den gødning, der kunne have været udbragt på landbrugsjorden i væksthuset. Det er en dyr løsning, der kun tjener regelopfyldelse. Den har inegn miljøeffekt og er ikke berettiget i faglige forhold.

Hertil skal lægges, at fremskrivning af det økologiske areal er en del af grundlaget for Landbrugspakken. Dvs. det konventionelle landbrug får adgang til mere gødning som direkte følge af, at det økologiske areal vokser. Det er undergravende for fair konkurrence mellem de to landbrugssystemer. Økologerne betaler regningen for det konventionelle landbrugs gødning. Det kan ikke fortsætte og derfor, så kan økologer heller ikke acceptere, at økologer skal være omfattet af de nye krav i gødningsbekendtgørelsen med højere udnyttelsesprocent på gødningen.

Der har tidligere været kutyme for, at økologer og konventionelle skal have de samme regler. Det er en linie, som Økologisk Landsforening tilbagevendende er nødt til at udfordre, og som den her situation meget tydeligt illustrerer, hvorfor er problematisk. Reglerne rammer skævt, når de fastsættes med udgangspunkt i et andet system. Det konventionelle landbrug ville også have svært ved at skulle fungere indenfor det økologiske regelsæt.

Økologien har ganske enkelt ikke fair udviklingsmuligheder, når vi presser økologien ned i et reguleringssystem, der er indrettet med det konventionelle landbrug for øje.

Økologi er væsentligt forskelligt fra konventionelt landbrug. Vi får aldrig den samme produktionssammensætning i økologi som i konventionelt landbrug. Og det er det helt afgørende, når vi forholder os til såvel klimabelastning som miljøregulering. Der kan umuligt komme lige så mange husdyr ind i det økologiske system, som i det konventionelle, og der kan ikke anvendes

kunstgødning. Det har en betydning for, hvor stor belastning der er til omgivelserne fra systemet og dermed også for, hvordan reglerne bør udformes for at regulere det pågældende system.

I det konkrete tilfælde er ændringen en ren og skær reduktion i adgang til næringsstoffer -vel at mærke i et system der i forvejen kun har begrænset adgang til næringsstoffer.

Hvis økologien skal vokse i Danmark skal vi tilvejebringe flere næringsstoffer og ikke færre. Forslaget, som det er fremlagt, vil skubbe til en yderligere ekstensivering af økologi og dermed skubbe det i retning af ren nicheproduktion.

Den strategiske miljøvurdering

Økologisk Landsforening finder den strategiske miljøvurdering mangelfuld. Miljøvurderingen tager ikke højde for, at økologer

1. i forvejen ikke må anvende kunstgødning
2. i forvejen har begrænset adgang til kvælstofgødning på grund af økologireglerne og på grund af det skærpede N loft fra danske regler for økologisk arealtilskud.
3. at økologer ikke må forsure gødningen eller bruge nitrifikationshæmmere
4. at forgasning pt. kun er en mulighed for de få økologer. Det er udfordrende at finde biogasanlæg, der tager højde for økologireglerne og kun lægger produkter i, som økologerne må bringe ud på deres marker. Dvs. hvis den økologiske gødning kommer i disse anlæg, så er den ude af økologien. Adgang til afgasning af husdyrgødning kan derfor ikke anvendes som argument for at øge udnyttelsesprocenten på husdyrgødning.
5. at økologer der i dag rammer P lofterne kan bytte deres husdyrgødning til en mindre P rig husdyrgødning og dermed ikke miste deres kvælstof som følge af P lofterne. Med den foreslåede ændring, så kan det være N lofterne, der bliver det begrænsende, og så kan de ikke tilpasse sig ved at bytte gødning med andre producenter.
6. at dybstrøelsesgødning qua økologireglerne må forventes at være mere udbredt i økologi end i det konventionelle landbrug, og økologien derfor også af denne årsag rammes hårdere af de ekstra høje udnyttelseskrav til dybstrøelsesgødningerne

I afsnit 5, side 7 i miljøvurderingen fremgår det, at reduktionen i tildelingen af kvælstof ikke forventes at medføre ændringer i anvendelsen af arealerne. For økologiske producenter kan konsekvensen imidlertid godt være, at økologerne bliver nødt til at ændre deres sædskifte og indføre en større andel af grøngødning for at skaffe kvælstof nok til afgrøderne i resten af sædskiftet. Det vil være på bekostning af areal med salgsafgrøder og kan derfor have økonomisk konsekvens.

Hvis opstramningen får nogen økologer til at lægge tilbage på grund af, at det bliver for svært at få adgang til næringsstoffer, så vil konsekvensen være en forøget tildeling af kvælstof, når disse

arealer efter tilbagelægning vil blive tilført kunstgødning. Det vil sige, der kan risikere at komme en øget og ikke en mindre N tildeling på arealerne som følge af tilbagelægning til konventionel drift.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at der under afsnittet Luft og Klima på side 10 og 12 står, at den mindre mængde producerede kunstgødning ikke vil have væsentlig klimatisk effekt. Det er en bemærkelsesværdig antagelse, eftersom produktion af kunstgødning koster meget store mængder energi, og derfor har en stor negativ klimateffekt. Der er derfor både en vandmiljø- og en klimateffekt at hente, hvis der indføres restriktioner på adgangen til kunstgødning frem for at hæve udnyttelsesprocenterne i husdyrgødningen.

I afsnittet "Materielle goder" kan vi læse, at udgiften for erhvervet forventes at blive på 18 millioner kroner. På baggrund af ovenstående mangler, så forventer Økologisk Landsforening ikke, at den opgørelse medregner konsekvenserne for økologerne. Det understøttes også af, at der i samme afsnit står: " Omkostningen vil særligt ramme bedrifter, der anvender store mængder af husdyrgødning og i højere grad fjerkræsprøducenter. Dog vil erhvervet med relativt nemme tiltag, der yderligere medfører en indirekte miljøeffekt, kunne reducere de omkostninger, der er, ved at skulle reducere deres forbrug af kvælstof i husdyrgødning." Som der er redegjort for i det her høringssvar, så er den understregede tekst ikke dækkende for økologi. Økologerne kan ikke reducere de omkostninger, der er forbundet med opstramningen.

Det er Økologisk Landsforenings forventning, at ovenstående fører til en undtagelse for økologer, eller at den forhøjede udnyttelsesprocent opgives og erstattes med indgreb overfor hvor store mængder kunstgødning, der må anvendes. Fordelen ved at regulere på kunstgødning er, at så retter indgrebet sig kun mod det konventionelle landbrug, og dermed det system, der er den direkte anledning til behovet for en opstramning.

Økologisk Landsforening vil hermed også endnu engang fremsætte forslag om, at der etableres et selvstændigt spor i miljøreguleringen og det understøttende it-system for økologien. Økologisk Landsforening lægger vægt på, at økologerne kun underlægges miljøreglerne, der supplerer det økologiske regelsæt, der hvor det måtte være mangelfuldt i forhold til at beskytte miljøet fremfor som nu, at økologer skal underlægges en miljøregulering, der er formuleret med udgangspunkt i, hvordan det konventionelle landbrug er indrettet og den dertilhørende adfærd.

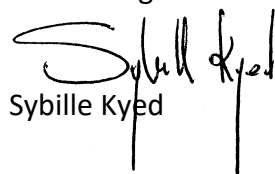
Hermed er der også givet udtryk for, at Økologisk Landsforening ikke mener, at den her situation skal håndteres ved at ændre N loftet i det økologiske arealtilskud. Det er Økologisk Landsforenings klare holdning, at det her er anledningen til at tage fat på at skabe et selvstændigt reguleringsspor til økologien, så vi kan få fokuserede, enkle og forståelige regler. Det skaber fair udviklingsmuligheder og konkurrencevilkår. I samme ombæring vil vi give udtryk for, at vi siden 2017 har efterspurgt en tilpasning af reglerne for pligtige efterafgrøder hos økologer, så de tager højde for den i forvejen lave N tilførsel, vi har i økologien og det deraf følgende behov for at kunne bruge N fikserende afgrøder i efterafgrødeblandingerne. Dette ønske foreligger stadig, og vi afventer utålmodigt en imødekommelse af den model, som Økologisk Landsforening har fremsat

forslag om i den forbindelse, men en imødekommelse betragtes ikke som en kompensation for at blive omfattet af de ændringer, der er foreslået med dette udkast til bekendtgørelse.

Vi stiller os i Økologisk Landsforening helt uforstående overfor, hvordan vi er endt i en situation, hvor vi står med et så problematisk forslag så kort tid før forventet ikrafttrædelse. Økologisk Landsforening må anmode om, at der afsættes den fornødne tid til at sikre, at økologer kan blive friholdt fra ændringerne. En friholdelse, der evt. kan tage med i betragtning, at vi forventer, at der pr. 1. januar 2021 kommer krav om, at økologer skal have C-opbyggende afgrøder i mindst 50% af sædskiftet, og at 25% af sædskiftet skal være udlagt med bælgeplanter. Det følger af et igangværende arbejde i Landbrugsstyrelsen med økologibekendtgørelsen som opfølgning på en revideret økologiforordning og erhvervets egne ønsker om at sikre egentlig klimakrav i økologireglerne.

Med venlig hilsen

Sybille Kyed